UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris
CZU: 37.015.3:37.048.4:004(043)

COTRUȚA AIDA

REPERE PSIHOPEDAGOGICE PRIVIND CONSILIEREA ÎN CARIERĂ PRIN UTILIZAREA SISTEMELOR TIC

SPECIALITATEA 531.01 – TEORIA GENERALĂ A EDUCAȚIEI

Rezumatul tezei de doctor în științe ale educației

CHIȘINĂU, 2024

Teza a fost elaborată în cadrul *Departamentului Științe ale Educației*,
Universitatea de Stat din Moldova.

Conducător științific:
DANDARA Otilia, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova

Referenți oficiali:

1. **COJOCARIU Venera-Mihaela**, doctor în științele educației, profesor universitar, Universitatea „Vasile Alecsandri" din Bacău, România.
2. **GREMALSCHI Anatol,** doctor habilitat în științe tehnice, profesor universitar**,** Institutul de Politici Publice.

Componența consiliului științific specializat:

1. **GORAȘ-POSTICĂ Viorica,** doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova – *președinte al CŞS;*
2. **ȘEVCIUC Maia,** doctor în științe pedagogice, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova – *secretar ştiinţific al CŞS;*
3. **GUȚU Vladimir,** doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova – *membru al CŞS;*
4. **COJOCARU Vasile**, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă" – *membru al CŞS*;
5. **PAVEL Maria,** doctor în științe pedagogice, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă", conferentiar universitar – *membru al CŞS*;
6. **DABIJA Ana,** doctor în științe pedagogice, lector universitar, Universitatea de Stat din Moldova – *membru al CŞS.*

Susținerea va avea loc la **15 martie 2024, ora 14:00**, în ședința Consiliului Științific Specializat D 531.01-23-39 din cadrul Universității de Stat din Moldova, blocul III, sala 505, str. M. Kogălniceanu 65, or. Chișinău, MD - 2012.

Teza de doctor şi rezumatul lucrării pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Biblioteca Centrală a Universităţii de Stat din Moldova, pe pagina web a Universității de Stat din Moldova (www.usm.md) şi pe pagina web a Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (www.anacec.md).

Rezumatul a fost expediat la **12 februarie 2024.**

Secretar științific al Consiliului Științific Specializat:
ȘEVCIUC Maia, doctor în științe pedagogice, profesor universitar, _____
Universitatea de Stat din Moldova

Conducător științific:
DANDARA Otilia, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar _____

Autor:
COTRUȚA Aida _____

© Cotruța Aida, 2024

CUPRINS

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII....4
CONȚINUTUL TEZEI....8
CONCLUZII GENERALE ŞI RECOMANDĂRI....25
LISTA PUBLICAȚIILOR LA TEMA TEZEI....28
ADNOTARE....32

LISTA TABELELOR

Tabelul 3.1. Aspecte metodologice privind e-Consilierea în carieră....19
Tabelul 3.2. Repere pentru elaborarea proiectului de carieră (date statistice)....23
Tabelul 3.3. Motivele elaborării unui plan de carieră (date statistice)....24
Tabelul 3.4. Proiectarea carierei în format online (date statistice Wilcoxon)....25

Lista FIGURILOR

Figura. 1.1. Competența de proiectare a carierei (elaborat: A. Cotruța)....11
Figura. 2.1. Modelul de acceptare a tehnologiilor TAM, adaptat pentru PE e-Cariera....14
Figura 2.2. Coordonata teoretică a consilierii în carieră prin utilizarea sistemelor TIC....16
Figura 2.3. Coordonata praxiologică a consilierii în carieră prin utilizarea sistemelor TIC....17
Figura 2.4. Metodologia de dezvoltare a competenței de proiectare a carierei prin e-Consilierea în carieră 18

Lista DIAGRAMELOR

Diagrama 3.1. Rezultatele beneficiarilor în urma e-Consilierii în carieră....21
Diagrama 3.2. Selectarea domeniului de formare profesională....22
Diagrama 3.3. Repere pentru elaborarea proiectului de carieră....22
Diagrama 3.4. Motivele elaborării unui plan de carieră (aspect comparativ post-test)....24

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța problemei abordate. În contextul socio-economic actual integrarea omului în societate se produce prin realizarea profesională. Reperul de bază al societății este educația de calitate, care este apreciat drept un mijloc principal al formării culturii generale și ulterior al formării profesionale. Fiind un un proces de durată, necesită o intervenție permanentă. Preocuparea pentru îmbunătățirea calității educației îi vizează pe toți cei care se preocupă de asigurarea calității vieții astăzi și în viitor. Nu în zadar, la nivel de politici mondiale și regionale, calitatea educației a fost pusă în dezbatere deja de o jumătate de secol.

O provocare este însăși pregătirea profesională în educația pentru carieră. Dezvoltarea profesională pe parcursul activității este necesară, deoarece schimbările și modificările din domeniul socio-economic pot solicita ajustări la cerințele pieței muncii [24, p. 43].

Noile realități ale ultimilor decenii au influențat atât percepția socială, cât și esența fenomenului carierei profesionale. Se pune accent pe posibilitatea realizării în carieră în toate domeniile de activitate profesională. Cariera nu mai este percepută ca un rezultat al poziției sociale elitiste, ci ca un rezultat al realizării cu succes a muncii calificate, care aduce beneficii sociale și autorealizare profesională.

Din aceste considerente, educația pentru carieră devine un conținut educațional important, fapt care pune în valoare aspectul teoretic și practic al domeniului. *Consilierea în carieră*, fiind forma de bază a educației pentru carieră, contribuie la dezvoltarea deprinderilor și abilităților necesare pentru managementul propriei cariere. Obiectivul major al *consilierei în carieră* este formarea-dezvoltarea personalității pentru integrarea socio-profesională în contextul societății actuale.

Necesitatea de a pregăti generațiile să-și asume responsabilitatea pentru prezentul și viitorul profesional, cere valorificarea experienței mai multor țări vizavi de procesul consilierei în carieră, dar și elaborarea propriilor repere metodologice adaptate contextului concret de funcționare a sistemului socioeconomic și educațional din Republica Moldova. Axarea procesului educațional pe o problemă atât de sensibilă ar permite identificarea căilor de dezvoltare a politicilor educaționale și practicilor în domeniul educației pentru carieră.

Descrierea situației în domeniu și identificarea problemei de cercetare.

Problema ghidării și proiectării carierei a fost abordată de către reprezentanții diverselor școli științifice. La prima vedere, o cercetare în domeniul dat nu este o noutate, ci, mai degrabă putem constata un anumit parcurs al elucidării problemei respective.

Abordarea ghidării în carieră, din perspectiva creșterii personale și a succesului, a fost studiată de către D. Super [52], care pune accent pe plasarea muncii în contextul rolurilor sociale multiple și oferă un cadru util, general pentru observarea proceselor de dezvoltare a carierei. Acest autor expune reflecții metodologic argumentate și privind caracterul continuu al proiectării carierei.

Există teorii care fundamentează metodologii de ghidare în carieră și deja de câteva decenii își demonstrează eficacitatea. Dintre acestea putem menționa, teoria trăsătură – factor, autor J. Holland [48], teoria învățării sociale și evoluția alegerilor profesionale aplicată consilierii carierei, elaborată de J. Krumboltz, teoria haosului în carieră ce corespunde „noilor realități" de R. Pryor și J. Bright, urmat de M. Savickas care explică perspectivă dinamică, evolutivă și diferențiată asupra carierelor prin teoria construirii carierei [30].

Atât în științele educației, cât și în psihologie, este valorificată problema consilierii, fiind configurată conceptual, mai întâi în psihologie, de către C. Rogers, care integrează consilierea psihologică și educațională [43]. Merită de menționat faptul că, în plan cronologic, este dificil de stabilit care tip de consiliere s-a conturat conceptual mai întâi: consilierea educațională sau consilierea în carieră.

În spațiul românesc, problema ghidării și consilierei în carieră a fost la fel studiată. Abordări teoretice și praxiologice, privind fenomenul în general, le regăsim la: M. Jigău, care împreună cu un grup de autori, realizează o sinteză teoretico-praxiologică prin elaborarea unui compendiu cu metode şi tehnici în domeniul consilierii carierei [36], L. Tăsica, în *Consilierea carierei adulților,* descrie aspectele teoretice şi practice, precum și ariile de intervenție în acest domeniu [42], G. Pânișoară și I. O. Pânișoară accentuează problematica recrutării și integrării angajatului în organizație în lipsa proiectării unui design de dezvoltare pe termen lung [38]. Autorii consideră necesar construirea unui management eficient al carierei angajaților, ținând cont de factorii cu impact asupra evoluției profesionale personale [58].

Identificăm preocuparea cercetătorilor și pentru consilierea educațională și consilierea în carieră. Menționăm lucrările lui I. Dumitru, care descrie consilierea ca fiind o acțiune în generarea unui comportament necesar de adoptat în diverse contexte de viață [29], apoi, odată cu creșterea complexității fenomenului educațional și cu extinderea educației în diversitatea aspectelor comportamentului uman, sunt configurate concepții ale consilierii educaționale de către A. Baban, ce impune distingerea caracteristicilor în raport cu ariile de specializare [3], E. Dumitriu-Tiron delimitează câteva nivele ale diferențierii consilierii și accentuează importanța cunoașterii empirice în activitatea de consiliere [28].

În Republica Moldova, problema dată a fost abordată corelat cu reperele conceptuale ale procesului educațional relevante timpurilor. Începând cu anii '90 ai sec. al XX-lea, Gh. Rudic este preocupat de proiectarea carierei de către elevii din învățământul profesional tehnic, dar nu numai. Modul de abordare oferit de către cercetător permite extinderea abordării metodologice propuse și de către alte grupuri de beneficiari [44].

Cercetătoarea C. Platon se referă la anumite aspecte ale problemei cu privire la valorificarea maximă a dispozițiilor individuale în integrarea potențialului individual în societate [40], A. Dabija consolidează conceptul de *maturitate vocațională*, lansat de către D. Super, punând accent pe procesul de ghidare în carieră a adolescenților și tinerilor [22]. O. Dandara fundamentează *teoria nevoii de ghidare/proiectare a carierei*, conceptualizând procesul vizat în contextul educației permanente [25].

Anumite dificultăți de clarificare a problemei cercetate sunt generate de către abundența termenilor. În literatura de specialitate (prezentată de către noi, dar și în alte multiple surse) se operează cu termeni: *orientarea în carieră, consilierea în carieră* și *educație în carieră.* Pentru a preveni confuziile, facem următoarea specificare: acești termeni se disting între ei atât conceptual, cât și prin aria lor de acțiune asupra beneficiarului, consilierea în carieră fiind considerată ca formă de bază, modalitatea cea mai complexă de ghidare în carieră.

Aspectul praxiologic al ghidării în carieră și relația directă a acestui proces cu integrarea socioprofesională a consolidat importanța socială a acestei probleme. Din aceste considerente, devine un aspect important al politicilor educaționale atât la nivel internațional, cât și național. Începând cu anii '70 ai secolului al XX-lea, UNESCO pune accent deosebit pe ghidarea și consilierea în carieră.

Problema consilierii în carieră este o preocupare permanentă și a comunității europene, fiind abordată cu periodicitate în cadrul unor foruri regionale de amploare. Menționăm una dintre recentele intervenții, în cadrul conferinței științifice în format online „Standard for Career Guidance Services, for the Outcome of Career Guidance, and for Competences of Career Guidance Practitioners", organizată în februarie 2023, de Fundația europeană de formare [49].

În plan național, o serie de documente importante elaborate în ultimii ani, precum *Codul Educației* aprobat în anul 2014, demonstrează o importanță sporită acordată problemei vizate. Mai multe articole în Codul Educației accentuează necesitatea creării condițiilor de educație pentru carieră [16]. Articolul 110 al acestui document sprijină parteneriatul dintre învățământul superior și mediul de afaceri prin crearea

centrelor comune de ghidare și consiliere în carieră și de angajare a absolvenților pe piața munci, acțiuni ce încurajează organizarea diferitor activități implicite îmbunătățirii trecerii din mediul educațional în sectorul economic. Acest document de politici educaționale, în articolul 130, descrie activitatea centrelor de ghidare și consiliere în carieră, care au misiunea de a susține elevii și studenții în procesul de proiectare a carierei și de realizare a educației pentru carieră [17, p. 57].

În *Strategia Sectorială de Dezvoltare „Educația-2030"* se accentuează influența fenomenului globalizării asupra funcționării sistemelor educaționale și importanța implementării tendințelor și abordărilor noi în procesul educațional. În același timp, este specificat impactul celei de a patra revoluție industrială, care solicită Republicii Moldova implementarea noilor tehnologii și sisteme de producție, care ar impune noi contexte de învățare virtuală, iar acest aspect va influența direct asupra conținutului educației [31].

În același context, se specifică și lipsa racordării sistemului educațional la piața muncii prin prezența forței de muncă calificată. Acest deficit este argumentat printr-o serie de factori, cum ar fi: printre care și perpetuarea unui proces defectuos de ghidare în carieră etc. Pornind de la o necesitate recurentă, bunele practici europene pun accentul pe centrele de ghidare în carieră, care sunt constituite în 2014, în cadrul programului *Tempus JEP-25121-2004*, derulat în două universități din țară: ai Universității de Stat din Moldova și ai Universității Tehnice a Moldovei. Experiența acestor centre a stat la baza elaborării *Ghidului metodologic de creare și funcționare a centrului universitar de ghidare și consiliere în carieră*, în anul 2014, care, ulterior, a devenit un suport de bază pentru înființarea centrelor universitare de ghidare și consiliere în carieră în toate instituțiile de învățământ superior, la recomandarea Ministerului Educației.

Un studiu în domeniul educație pentru carieră s-a realizat în perioada noiembrie-martie 2015, de către Centrul pentru Educație Antreprenorială și Asistență în Afaceri, în cadrul proiectului REVOCC, finanțat de Agenția pentru Dezvoltare din Austria, fixându-și scopul de a identifica situația reală privind educația pentru carieră. Rezultatele studiului au evidențiat, că activități de ghidare în carieră se pot desfășura în cadrul orelor de *educație civică*, „o disciplină școlară necesară, utilă, care cel mai mult asigură interdisciplinaritatea, transdisciplinaritatea și transferul de acțiuni spre alte grupuri sociale (familie, școală sau comunității locale), apreciate în condițiile actuale ca și parteneri educaționali importanți". Concomitent, studiul a specificat necesitatea de a iniția „un curs separat la subiectul *Educație pentru carieră*, care ar pune în valoare oportunități de dezvoltare a carierei în domeniul ales, precum și opțiuni pentru direcțiile educaționale și profesionale paralele". În aceeași ordine de idei, studiul evidențiază lipsa acoperirii necesare a componentei cu privire la dezvoltarea personală și ghidarea în carieră pentru formarea competențelor necesare educației pentru carieră [51].

În același timp, aspectul *intervenției sistemelor TIC în educație*, valorificat în *EDUCAȚIA 2030-Cadrul de acțiune al Declarației de la Incheon*, pune accentul pe valorificarea instrumentelor TIC și a tehnologiilor mobile descrise cu un potențial semnificativ de progres în domeniu, sporind astfel alfabetizarea tinerilor, precum și dezvoltarea abilităților digitale ale cadrelor didactice, element necesar în colaborarea cu discipolii care manifestă anumite nevoi educaționale, inclusiv și prin intermediul rețelelor sociale. Aceste instrumente sunt considerate o latură tot mai importantă pentru toate aspectele vieții sociale și individuale [31].

Organizația UNESCO argumentează că soluțiile bazate pe TIC, care au ca reper științele pedagogice, pot aduce o contribuție majoră la educația de bază a grupurilor greu accesibile, marginalizate de creșterea accesului și calității, de reducerea inegalității (în special, în ceea ce privește fetele și femeile) și promovarea creației, partajarea și adaptarea resurselor de bună calitate în învățământ.

Aceste intervenții bazate pe tehnologia informației și a comunicării în educație pot începe de la simple medii de livrare de informație, sau pot fi utilizate ca instrumente de scriere (procesoarele de text) și pot ajunge

la concepte avansate de predare prin intermediul tehnologiilor, e-learning, spații colaborative etc.

Au fost făcute studii privind utilizarea tehnologiilor în educație, pornind de la acceptarea acestora, abordată de către F. Davis [55]. Menționăm, așadar, elaborarea *Sistemului de exploatare a educației și carierei (Education and Career Exloration System, ECES)* de către D. Super [52], D. Tiedeman [48], studiul lui A. G. Watts, asupra rolului integrării tehnologiilor informaționale în educație [56], cercetările autorilor B. Law, J. Killeen, J.M. Kidd, & R. Hawthorn reflectate în lucrarea *Computers in guidance, Rethinking Careers Education and Guidance: Theory, Policy and Practic* [59]ș.a. La nivelul *aplicabilității sistemelor TIC* în domeniul ghidării și proiectării carierei, modelul DOTS – dezvoltat de B. Law & A. G. Watts în 1977, rămâne a fi actual [16].

Analizând rezultatele cercetărilor efectuate în domeniu, menționăm faptul că sunt cercetări ample privind consilierea în carieră, precum și diverse modele de utilizare a TIC în oferirea unor servicii de informare și testare a anumitor caracteristici de personalitate, dar lipsește o abordare sistemică a procesului de consiliere în carieră online, în care beneficiarul, în funcție de vârstă, nevoia și specificul carierei, prin intermediul unei platforme, să-și poată proiecta cariera. Contextul educațional actual, cu accent pe caracterul continuu al consilierei în carieră, precum și explozia tehnologiilor moderne, care crește exponențial comunicarea mijlocită și dependența persoanei de modalitățile TIC de rezolvare a multiplelor probleme, inclusiv și a proiectării carierei, a impulsionat necesitatea fundamentării reperelor psihopedagogice (teoretice și metodologice, referitoare la dezvoltarea personalității umane în contextul unui câmp educațional) privind consilierea în carieră prin utilizarea sistemelor TIC.

Obiectul cercetării: procesul de dezvoltare a competenței de proiectare a carierei prin e-Consiliere în carieră, utilizând sistemele TIC.

Scopul cercetării constă în fundamentarea teoretică și metodologică a dezvoltării competenței de proiectare a carierei prin e-Consiliere în carieră, utilizând sistemele TIC.

Obiectivele cercetării:

- analiza cadrului teoretic al educației pentru carieră;
- determinarea esenței și conținutului competenței de proiectare a carierei, ca finalitate a
- educației pentru carieră;
- elucidarea evoluției conceptului de consiliere și a tipurilor de consiliere;
- analiza abordărilor sistemice privind consilierea în carieră;
- definirea conceptului de e-Consiliere în carieră;
- fundamentarea Metodologiei de dezvoltare a competenței de proiectare a carierei prin e-Consiliere în carieră;
- validarea experimentală a Metodologiei de dezvoltare a competenței de proiectare a carierei prin e-Consiliere în carieră.

Ipoteza cercetării: vom dezvolta competența de proiectare a carierei, realizând e-Consiliere în carieră prin utilizarea sistemelor TIC, dacă procesul:

- se va baza pe repere teoretice și metodologice ale consilierii în carieră prin utilizarea sistemelor TIC;
- va fi valorificată Metodologia de dezvoltare a competenței de proiectare a carierei prin e-Consiliere în carieră, utilizând sistemele TIC.

Pentru realizarea cercetării, în contextul reperelor menționate supra au fost selectate și aplicate următoarele metode de cercetare:

- *teoretice*: documentarea științifică, sinteza, generalizarea, sistematizarea;
- *empirice*: chestionarea, experimentul psihopedagogic cu realizarea etapelor specifice:

constatare, formare și control;

- *interpretative*: observația sistematică, analiza cantitativă și calitativă a datelor, analiza produselor activității tinerilor în urma procesului de dezvoltare a competenței de e-Consiliere în carieră;
- *prelucrarea statistico-matematică a datelor*, prin metode selectate corespunzător caracterului datelor descriptive şi de frecvență, coeficientul de corelație a rangurilor Spearman, cu testul Wilcoxon, echivalentul testului T pentru diferența dintre mediile a două eșantioane dependente /perechi.

Noutatea și originalitatea științifică rezidă în fundamentarea reperelor teoretice ale consilierii în carieră în contextul evoluției tehnologiilor moderne, în baza cărora a fost elaborată *Metodologia de dezvoltare a competenței de proiectare a carierei, prin e-Consilierea în carieră, utilizând sistemele TIC*; extinderea cadrului conceptual al educației pentru carieră, prin definirea conceptului de e-Consiliere în carieră, care reprezintă *o formă de realizare a procesului de ghidare și proiectare a carierei, prin intermediului unui set de instrumente, ordonate și integrate conceptual și algoritmic, în cadrul Platformei educaționale e-Cariera, abordate sistemic, orientate spre formarea competenței de proiectare a carierei*; crearea *platformei educaționale e-Cariera* și conceptualizarea metodologică a mecanismului de proiectare a carierei în format online, prin elaborarea portofoliului de carieră a beneficiarului.

Problema științifică importantă soluționată în cercetare constă în crearea mecanismelor de transfer interdisciplinar a reperelor teoretice și metodologice, prin valorificarea sistemului conceptelor pedagogice și a celor din domeniul tehnologiilor informaționale, care au favorizat elaborarea *Metodologiei de dezvoltare a competenței de proiectare a carierei, prin e-Consilierea în carieră*, utilizând sistemele TIC, oferind factorilor educaționali și beneficiarilor, modalități eficiente de consiliere în carieră și sporind accesul persoanelor (de diverse vârste, gen, categorii sociale și profesionale) la serviciile de ghidare/proiectare a carierei la distanță.

Semnificația teoretică a cercetării rezidă în dezvoltarea teoretică și metodologică procesului de e-Consiliere în carieră prin utilizarea sistemelor TIC; evidențierea structurii și conținutului competenței de proiectare a carierei prin e-Consiliere în carieră; elaborarea concepției *platformei educaționale e-Cariera* și fundamentarea metodologică a procesului de proiectare a carierei în format online, prin elaborarea portofoliului de carieră a beneficiarului.

Valoarea aplicativă a lucrării include: crearea contextului și condițiilor de proiectare a carierei de către diferite grupuri de beneficiari, prin oferirea unui program de consiliere adaptat nevoilor grupului; crearea portofoliului de carieră corelat cu potențialul individual al beneficiarului; valorificarea platformei educaționale e-Cariera, pentru organizarea procesul sistemic și sistematic de proiectare a carierei prin e-Consiliere; diversificarea modalităților de consiliere în carieră a diferitor categorii de beneficiari.

Aprobarea rezultatelor științifice. Tezele fundamentale ale investigației şi concluziile formulate în procesul ei sunt reflectate în articole științifice și în comunicări susținute în cadrul manifestărilor științifice naţionale şi internaționale: „*Consilierea psihologică și de carieră: tendințe și perspective*”, Constanța, care a servit drept platformă internațională de diseminare a experiențelor de ghidare și proiectare a carierei; iar participarea la *Expoziția Europeană a Creativității și Inovării* „*e-Career Education Platform, Euroinvent-2021”,* Iași a acordat *Diploma de Excelență* pentru conceptualizarea e-Consilierii în carieră prin intermediul PE e-Cariera. Concomitent, în perioada cercetării s-au certificat 3 obiecte cu drepturi de autor şi drepturi conexe după cum urmează: „*Platforma educațională e-Cariera – serviciu de consiliere în carieră online”, „Aspecte definitorii ale consilieri în carieră online",* și *„Conceptualizarea serviciului de consiliere în carieră online a beneficiarilor".*

Implementarea rezultatelor științifice s-a realizat prin intermediul cercetărilor experimentale în cadrul Centrului de ghidare în carieră și Relații cu piața muncii a Universității de Stat din Moldova; cu elevii

din LT Cruglic; elevi-participanți în programul *Student USM pentru o zi*; candidații la Admitere; implicarea adulților în proiectarea carierei prin platforma educațională e-Carieră; experiențele acumulate la conferințele științifice „*Învățământul universitar și piața muncii: Conexiuni și Perspective*", Chișinău*;* „*Consilierea psihologică și de carieră: tendințe și perspective*", Constanța; „*Bune practici de consiliere în carieră la USM",* Bacău; „*e-Career Education Platform, Euroinvent-2021",* Iași.

Publicații la tema tezei. Unele repere conceptuale şi praxiologice privind e-Consilierea în carieră au fost reflectate în 9 articole științifice**,** dintre care 5 au fost publicate în reviste de specialitate şi 4 în volume cu materiale prezentate la colocvii, conferințe, sesiuni de comunicări și simpozioane.

Volumul și structura tezei. Conținutul tezei de doctor cuprinde adnotări (în limbile română, engleză și rusă), introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 179 de titluri. Volumul tezei cuprinde 134 pagini text de bază, 14 figuri, 19 tabele, 15 diagrame, 11 anexe.

Cuvinte-cheie: educație pentru carieră, proiectare a carierei, nevoia de consiliere în carieră, consiliere în carieră în format online, platforma educațională (PE) e-Cariera, e-Consiliere în carieră, TIC, teoria sistemelor.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** este argumentată actualitatea și importanța cercetării, sunt demonstrate implicațiile reprezentanților diverselor școli științifice în dezvoltarea reperelor științifico-metodologice ale ghidării/proiectării carierei, sunt reflectate documentele de politici care au susținut și au promovat acest proces. Analiza diversității implicațiilor a conturat necesitatea cercetării procesului de ghidare și consiliere în carieră prin intermediul sistemelor TIC, în baza problemei de cercetare formulate, a scopului și a obiectivelor cercetării, a ipotezei, precum și prezentarea succintă a metodelor de cercetare.

Capitolul I, *Repere teoretice ale consilierei în carieră,* are caracter analitic și prezintă studiul teoretic, accentul fiind pus pe trei aspecte importante:

- *ghidarea și proiectarea carierei* ca proces (cu implicarea factorului educațional și al persoanei) și competența de proiectare a carierei ca rezultat, analizate și explicate prin prezentarea conceptului de educație pentru carieră, diverse opinii ale cercetătorilor cu privire la evoluția conceptului și fenomenului; rolul și locul proiectării carierei în traseul profesional al individului;
- *consilierea în carieră*, diversitatea abordărilor consilierii ca modalitate de intervenție psihopedagogică și de educație și ghidare în carieră; importanța și rolul consilierii în procesul de formare a competenței de proiectare a carierei;
- *implicarea sistemelor TIC în educație* și posibilitățile tehnologiilor moderne de realizare a consilierii în carieră.

Formarea *competenței de proiectare a carierei* devine premisă pentru integrarea socio-profesională a viitorului angajat. Acest aspect trebuie să fie o preocupare de bază a sistemului educațional, care-și orientează conținuturile spre problema pregătirii persoanei pentru integrare socio-profesională.

Abordarea problemei carierei și implicațiile formative în acest scop au un parcurs în contextul educației: domeniu științific și activitate practică. Specialiștii în problematica carierei, consideră că abordarea carierei din perspectivă educațională a apărut paralel cu amploarea pe care a avut-o industrializarea la sfârșitul secolului al XIX-lea, când se conturează și bazele metodologice ale procesului, prin valorificarea realizărilor din domeniul psihologiei, fiziologiei, sociologiei [48].

În plan evolutiv, educația, ca răspuns la cerințele socio-economice, a cunoscut multiple metamorfoze, generate de schimbările produse în mediul social. Această legitate este general valabilă pentru toate conținuturile educaționale, inclusiv și pentru problema educației pentru carieră. Abordată din acest unghi de

vedere, atât conceptul de *educație pentru carieră*, cât și finalitățile procesului, modalitățile de realizare s-au modificat în funcție de contextul social, pe de o parte, și în funcție de fundamentele metodologice ale științelor pedagogice, pe de altă parte. Astfel, generalizând acest parcurs, constatăm ***evoluția orientării profesionale până la educația pentru carieră.***

Odată cu utilizarea tehnologiei au apărut noi cerințe pe piața muncii, ghidate de fluxul informațional și care, evident, solicita viitorului angajat de a fi pregătit pentru viață în așa mod, încât în orice moment să se poată adapta cerințelor noi.

În plan evolutiv, procesul demarează prin orientarea profesională, ceea ce semnifică, în esență, identificarea celei mai potrivite profesii, din punctul de vedere al compatibilității condițiilor de muncă cu potențialul individual al persoanei. Baza metodologică a procesului de orientare profesională se axa preponderent pe utilizarea testelor psihologice, care identificau predispunerea persoanei către realizarea eficientă a profesiei.

Unul dintre autorii care au identificat caracterul continuu al preocupărilor pentru dezvoltarea profesională a fost D. Super, considerat promotorul ***modelului carierei.***

Autorul D. Super descrie procesul de dezvoltare profesională de-a lungul vieții, în teoria *Durata de viață, spațiu de viață* [52, p. 282-298]. Prin teoria sa, autorul oferă informații importante despre structura potențială a îndatoririlor pe care le întâmpină o persoană pe parcursul carierei sale și cărora trebuie să le facă față în orice situație din activitatea sa. Teoria descrie importanța identificării preocupărilor sarcinilor specifice stadiului de dezvoltare, la care se ajunge, acestea constituind primul set de intervenții adecvate pentru carieră. Din motiv că evoluția profesională este rar liniară, atât cunoașterea valorilor, intereselor și abilităților proprii, cât și cunoștințele despre universul muncii creează un context important și specific pentru individ.

Proiectarea carierei este imposibilă fără cunoașterea potențialului individual al persoanei. Conform accepțiilor O. Dandara, aptitudinile sunt ceea ce îi distinge pe indivizi unul de celălalt. O. Dandara susține că descoperirea și valorificarea lor condiționează autorealizarea persoanei prin profesie. În aceeași categorie se află și sistemul de valori care, de fapt, conturează identitatea persoanei, și, totodată, îi dirijează într-un fel anume traseul profesional. La fel ca și atitudinile, valorile servesc drept repere în decizia de carieră și determină succesul în activitatea ulterioară.

După cum susțin mai mulți teoreticieni (R. Baumeister, C. Rogers ș.a), cunoașterea conceptului de sine obiectiv și subiectiv, ne ajută în final să ne identificăm obiectivele profesionale adecvate succedate de luarea deciziilor și ajustarea acestora în procesul de implementare pe parcursul vieții profesionale [43]. O altă componentă a competenței de proiectare a carierei se referă la *informare.* Informarea despre lumea profesiilor și posibilitățile oferite de sistemul educațional apare ca o cunoaștere a avantajelor și a dezavantajelor profesiilor, a exigențelor și a riscurilor pe care le presupune fiecare. În același timp, procesul de informare trebuie să evidențieze importanța tehnologiilor informaționale, care a contribuit la excluderea unor posturi de muncă, accentuând tendințele cu privire la dinamica de viitor a profesiilor. Competența de proiectare a carierei se formează pe activități care facilitează integrarea socioprofesională, precum: comunicarea asertivă, capacitatea de rezolvare a conflictelor, anticiparea-evaluarea riscurilor, rezolvarea problemelor (Fig. 1.1.).

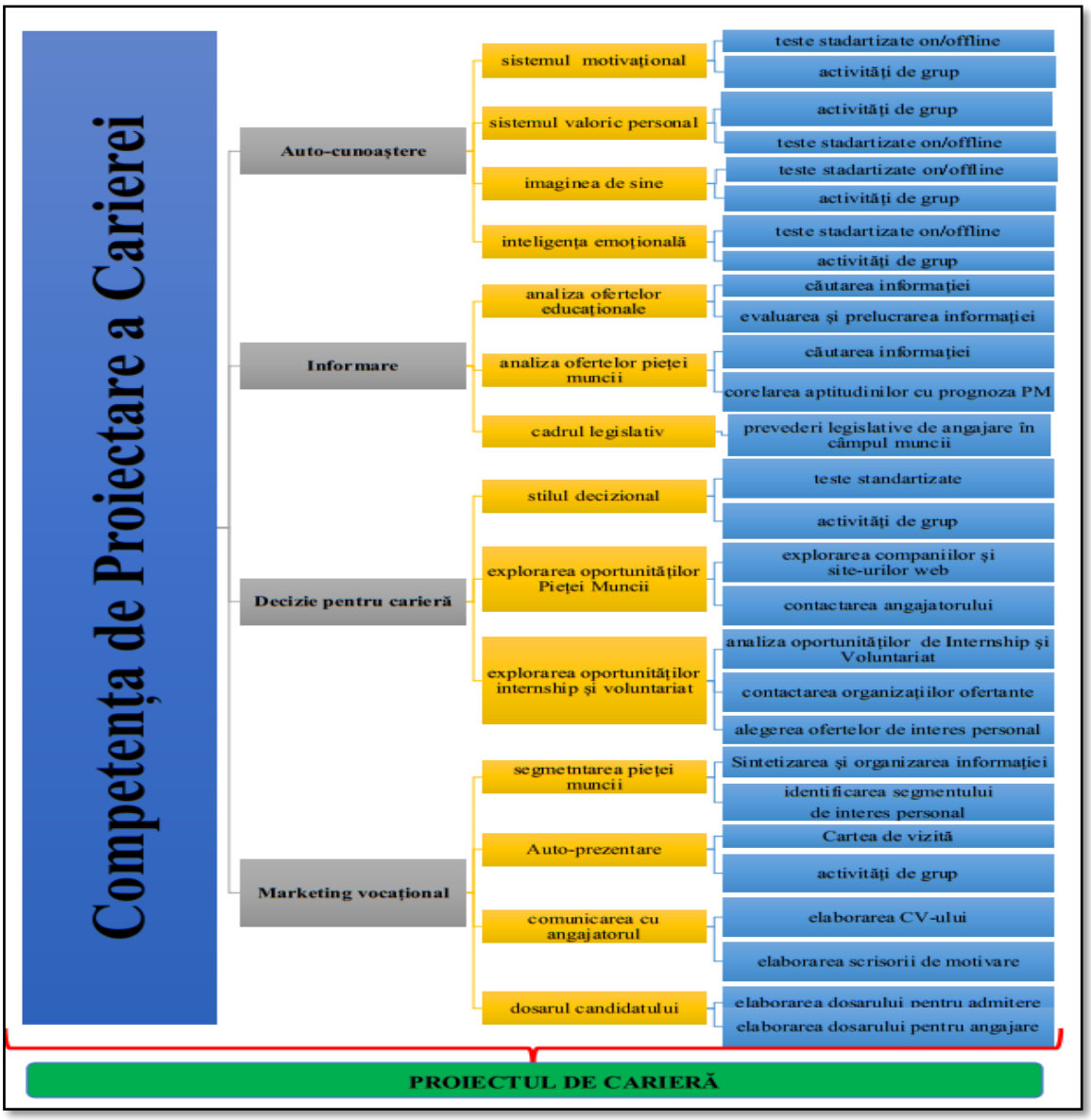

Fig. 1.1. Competența de proiectare a carierei (elaborat: A. Cotruța)

În procesul de proiectare a carierei, o componentă instrumentală, care îmbină toate elementele esențiale ale personalității din perspectivă personală și profesională, este *marketingul vocațional/ profesional.* Unii practicieni utilizează conceptul de *promovare personală*, ceea ce îngustează considerabil acest obiectiv.

O. Dandara specifică că activitățile solicită o abordare complexă, printr-un ansamblu de acțiuni practice, care conturează esența *marketingului vocațional.* Totodată, se accentuează că *marketingul vocațional* are la bază repere conceptuale ale marketingului general, care își extind valabilitatea și pentru marketingul vocațional. Marketingul de astăzi are în centrul atenției clientul și relațiile stabilite, iar diferența dintre acești termeni o face obiectul de studiu [26, p. 110].

Procesul decizional, la fel ca și componentele enumerate mai sus, sunt atribute necesare în dezvoltarea competenței de proiectare a carierei. *Decizia*, fie la nivel individual sau în colectiv/grup, sub influența anumitor factori, vine ca un răspuns la necesitatea schimbării situației în procesul de proiectare a carierei.

Prin prezentarea reperelor conceptuale ale proiectării carierei, constatăm necesitatea unei planificări riguroase, cu pași concreți de intervenție, ceea ce ne solicită o cunoaștere bună a elaborării unui plan, precum și a menținerii acestuia în permanentă acțiune.

Planificarea își are originea în management și este acel element esențial în procesul de schimbare, care prin implementarea pașilor stabiliți va conduce la realizarea proiectului sau la atingerea scopurilor propuse. Deși planificarea, mai cu seamă a carierei, ține preponderent de persoana în cauză, planul nu poate fi un element izolat.

Ca urmare a extinderii tehnologiilor informatice și de comunicare, precum și a dominanței lor în coordonarea tuturor domeniilor sociale, conceptul de *consiliere* dobândește un caracter umanist, etic, educativ. *Consilierea în carieră* devine indispensabilă majorității indivizilor aflați în perioada de viață activă.

Competențele consilierului devin din ce în ce mai specializate, deoarece dificultatea soluționării cazurilor determină reorientări, schimbări dramatice de carieră și asistarea clienților pe perioade de timp mai îndelungate.

În procesul de consiliere, se recurge la informații și metode din mai multe domenii, care sunt specifice și celorlalte tipuri de consiliere anterior menționate. Așadar, pregătirea consilierului presupune asimilarea unor repere teoretice și aplicative din mai multe domenii (pedagogie, psihologie, management, cunoașterea pieței muncii ș. a.), cum ar fi dezvoltarea unor atitudini și abilități fundamentale fără de care procesul de consiliere nu poate duce la efectele conturate de înseși obiectivele consilierii. Relația dintre consilier și persoana consiliată, în procesul de consiliere, implică o relație specială, bazată pe responsabilitate, confidențialitate, încredere și respect. Orice proces de consiliere trebuie să implice asumarea de către consilier a respectării unui sistem de valori și a unui cod deontologic.

Cercetări privind *consilierea în carieră,* prin intermediul sistemelor TIC, au fost realizate în cadrul studiului *Utilizarea tehnologiei informației și comunicării în activitatea de consiliere,* 2011 [6]. Cercetătorii descriu posibilitățile oferite de consilier, care permit urmărirea parcursului și a progreselor fiecărui client și, în același timp, există posibilitatea de a furniza informațiile potrivite la momentul potrivit. Odată ce clientul utilizează diverse instrumente TIC, ele pot fi adaptate să ofere informații și servicii conform nevoilor, cum ar fi autonomia prin accesarea instrumentelor de la distanță. Totodată, consilierul poate monitoriza întregul proces și poate interveni asupra fiecărei părți pentru îmbunătățirea procesului cu privire la accesibilitatea clientului.

TIC vine cu o serie de beneficii, printre care și accesibilitatea informației pentru un grup nelimitat de oameni. Tendințele de integrare a TIC în consiliere, reflectă nevoia de acces a populației la serviciile calitative de consiliere în carieră. Aceste constatări sunt actuale și pentru Republica Moldova, mai cu seamă în condițiile în care nu fiecare școală dispune de cadre pregătite pentru furnizarea acestui tip de serviciu specializat.

Capitolul II, *Repere conceptuale și metodologice ale consilierii în carieră prin utilizarea sistemelor TIC,* conturează argumentele epistemice privind necesitatea abordării sistemice în consilierea în carieră, reieșind din teoriile sociologice, analizate prin prisma mai multor autori, exponenți ai diverselor contexte sociale și economice. Se aduc argumente psihologice și pedagogice pentru utilizarea sistemelor TIC, ținând cont de teoria sistemelor, aplicabilă în utilizarea sistemelor TIC în consilierea în carieră. Se accentuează caracterul sistemic al științelor pedagogice și caracterul sistemic al domeniului TIC. Conexiunea acestor două domenii generează condițiile necesare procesului de e-Consiliere în carieră.

Aspectele metodologice ale e-Consilierii au la bază concepția ghidării și educației pentru carieră, realizată de-a lungul vieții [23], inclusiv și anumite modele, precum DOTS, care prezintă patru etape de planificare a carierei. Acest model este funcțional, dar axat prioritar pe satisfacerea nevoilor unui grup distinct de beneficiari – adulții sau absolvenții programelor de studii. Întrucât, în cercetarea noastră ne-am propus studierea procesului de *consiliere în carieră* pentru mai multe categorii de beneficiari, devine necesar să construim un mecanism propriu de proiectare a carierei în format online, ținând cont de fenomenul

globalizării și specificul socio-economic al perioadei respective.

Din multitudinea de modele și abordări privind utilizarea tehnologiilor informaționale în educație, am selectat modelul de acceptare a tehnologiilor (TAM), propus de către F. D. Davis [2, p 152], fiind o adaptare a teoriei acțiunii raționale ne-am propus să ajustăm acest model pentru platforma educațională e-Cariera, oferind astfel o explicație a utilizării noilor tehnologii în ghidarea și proiectarea carierei în format online.

Constructele de bază ale aceste abordări exprimă:

- *utilitatea percepută*, exprimată prin „gradul în care o persoană crede că utilizarea unui anumit sistem conduce la creșterea performanței activităților sale într-un context organizațional";
- *ușurința în utilizare percepută*, explicată prin faptul că „gradul în care o persoană se așteaptă ca utilizarea unui anumit sistem să fie fără efort" [2, p. 151].

Mecanismul de proiectare a carierei în format online valorifică elementele constitutive ale competenței de proiectare a carierei: *autocunoaștere, informare, luarea deciziei și marketing vocațional*, care, la nivel operațional, devin finalități prin intermediul cărora putem să planificăm un parcurs profesional de durată și în continuă evoluție.

E-Consilierea în carieră poartă un caracter integrativ în sistemul de ghidare și consiliere în carieră, prin intermediul căruia se realizează obiectivele ghidării și proiectării carierei. Acest tip de consiliere, la fel ca și consilierea carierei față în față, are ca scop descoperirea potențialului individual, informarea beneficiarului despre ofertele educaționale în raport cu potențialul individual, explorarea oportunităților de integrare în spațiul socio-economic și a deciziei pentru o carieră conștientă. Totodată, această abordare nu exclude relaționarea dintre consilier și beneficiar, în situație de necesitate.

Viziunea integralistă (prezentată explicit în conținutul tezei), o considerăm drept reper psihopedagogic al e-Consilierii în carieră, fiind reflectată la: *nivel conceptual, nivel suportiv, nivel al eficientizării* procesului de educație pentru carieră.

Potrivit acestei abordări, în consilierea carierei prin intermediul sistemelor TIC, distingem două tipuri de servicii:

- *e-Consiliere în carieră*, unde beneficiarul se poate implica în ritm propriu, fără intervenția consilierului în carieră, dar totodată primind informația necesară, conform obiectivelor de ghidare și de proiectare a carierei;
- *consiliere în carieră mixtă*, care se desfășoară concomitent, fiind implicați ambii actori (consilierul în carieră și beneficiarul/utilizatorul) sau la solicitarea beneficiarului:

  implicarea consilierului, fiind posibilă pe parcurs sau la finalul procesului de consiliere.

Abordarea sistemică în e-Consilierea în carieră vizează înțelegerea și controlul structurilor complexe (construcția *platformei educaționale e-Cariera* cu toate componentele sale) și evolutive (modul de funcționare și tendințele de dezvoltare a componentelor platformei, în raport cu nevoile beneficiarului) în procesul de proiectare a carierei.

În contextul celor expuse supra, formulăm o definiție a termenului de consiliere în carieră în format online, pe care o înaintăm ca termen de referință în cercetare: *consilierea în carieră în format online sau e-Consilierea în carieră este o formă de realizare a procesului de ghidare și proiectare a carierei, prin intermediului unui set de instrumente, ordonate și integrate conceptual și algoritmic, în cadrul Platformei educaționale e-Cariera, abordate sistemic, orientate spre formarea competenței de proiectare a carierei*.

Această formulare ne permite să conturăm o imagine amplă asupra procesului de consiliere în carieră în format online, realizând un demers logic asupra produsului obținut.

La baza procesului de e-Consiliere în carieră plasăm reperele conceptuale ale celor două domenii: *educația pentru carieră* și *sistemele TIC*. În scopul configurării bazei conceptuale, facem referință și la

suportul metodologic din domeniul TIC, fiind apreciat drept domeniu care oferă mecanismele, mijloacele necesare pentru realizarea consilierei în carieră.

Reperele teoretico-conceptuale prezentate ne-au servit drept temei în conceptualizarea utilizatorului TIC, în procesul de proiectare a carierei online (Fig. 2.1).

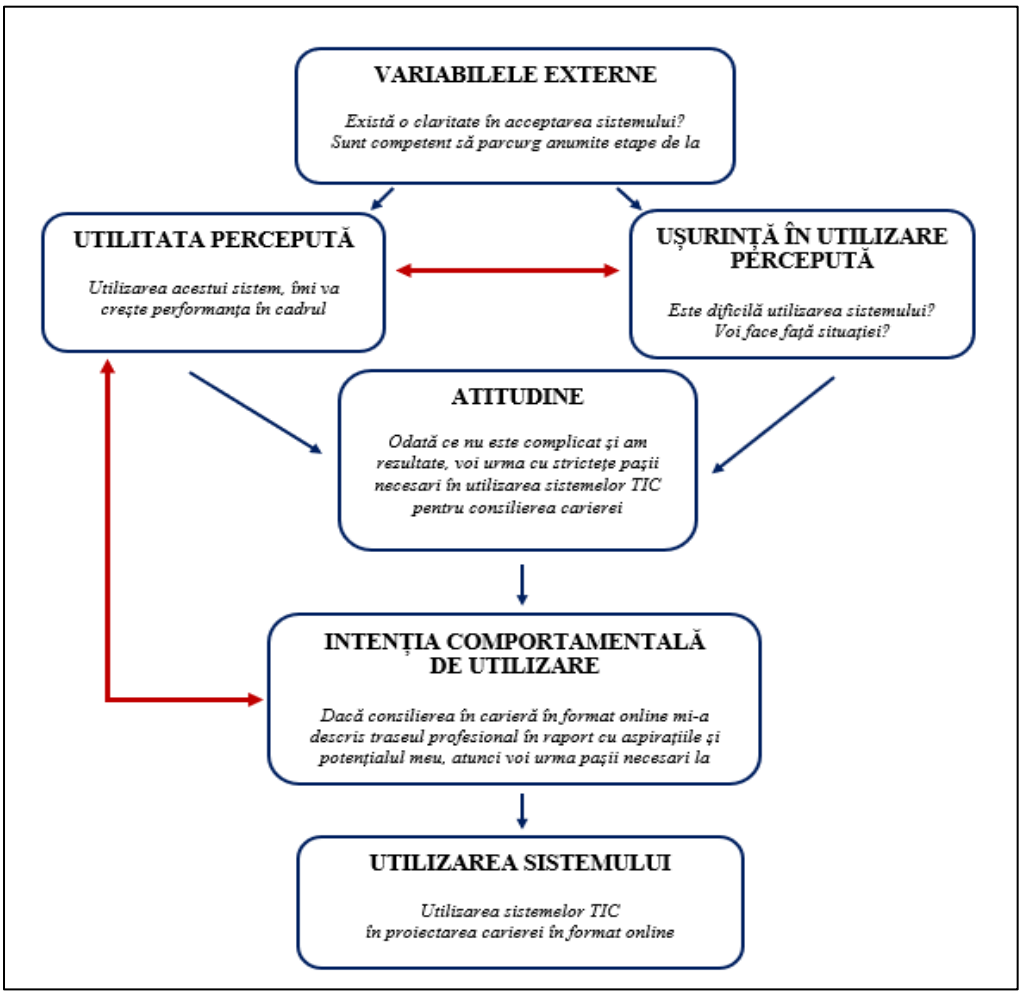

Fig. 2.1. Modelul de acceptare a tehnologiilor TAM, adaptat pentru PE e-Cariera

În context educațional, proiectarea carierei este susținută de acțiuni de ghidare în carieră: diverse modalități adaptate la nevoile beneficiarului, cu accent pe consilierea în carieră.

E-Consilierea în carieră solicită o viziune clară asupra întregului proces, asupra instrumentarului utilizat, precum și a finalităților atinse în urma acestui proces.

Conceptualizarea platformei educaționale e-Cariera necesită un cadru conceptual care să susțină procesul de proiectare a carierei prin intermediul sistemelor TIC. Produsul creat solicită un anumit context de aplicare și dezvoltare a serviciilor acestuia, conturat de o viziune clară și ținând cont de modelul tridimensional al platformei.

Platforma educațională e-Cariera (*PE e-Cariera*) este un instrument interactiv prin intermediul căruia se va realiza procesul de *e-Consiliere în carieră* a beneficiarilor.

Structura platformei este determinată de etapele *proiectării carierei:* etapa de pregătire; opțiunea profesională; decizia profesională; formarea profesională; managementul propriu-zis al carierei; și corelează cu obiectivele ghidării și proiectării carierei: formarea nevoii de proiectare a carierei, a sistemului de atitudini, valori și competențe ce facilitează integrarea socio-profesională, decizia pentru carieră; cunoașterea

potențialului individual al persoanei; informarea; realizarea activităților de marketing vocațional, accentuând astfel demersul procesului de *e-Consiliere pentru carieră* și determinând interconexiunea dintre toate compartimentele platformei educaționale.

La fel, valorificăm și etapele procesului de *e-Consiliere pentru carieră*:

- *etapa preliminară*, caracterizată prin crearea raportului de comunicare și informarea despre derularea procesului de e-Consiliere pentru cariera;
- *etapa diagnostică*, axată pe descoperirea potențialului individual al beneficiarului;
- etapa de informare, care tinde să răspundă nevoilor educaționale sau de angajare ale beneficiarului;
- *etapa decizională*, ce se axează pe configurarea unui cadru clar a perspectivei de acțiune;
- în etapa de implementare și încheiere beneficiarul completează dosarul de admitere/angajare;
- *consilierea mixtă* este opțională. În cadrul acestei etape, beneficiarul apelează la consilier pentru examinarea portofoliului de carieră și pentru soluționarea neclarităților.

Platforma vizează asigurarea condițiilor de proiectare a carierei corelate cu perspectiva de integrare socio-profesională:

- acoperirea nevoilor educaționale prin acces la informație și activități de e-Consiliere pentru carieră;
- acoperirea nevoilor de cunoaștere a potențialului individual și a opțiunilor profesionale;
- susținerea în luarea deciziei pentru integrarea socio-profesională;
- proiectarea viziunii de viitor prin îmbinarea laturilor sus-menționate într-un plan de carieră, care ar contribui la dezvoltarea responsabilității personale pentru proiectarea carierei, aspect definitoriu pentru inserția și realizarea profesională.

Configurația *Platformei Educaționale e-Cariera* este interdependentă și funcționează în baza:

- algoritmului extern de accesare;
- algoritmului rezumării datelor (generarea portofoliului de carieră, care oferă un cod personal de carieră);
- eficientizarea ghidării în carieră.

În acest mod configurația platformei contribuie la formarea competenței de proiectare a carierei în format online.

Instrucțiunile platformei servesc drept reper în elaborarea portofoliului de carieră în format online și prezintă o modalitate de susținere a beneficiarilor, în ritm propriu, în dezvoltarea abilităților de planificare și gestionare a propriei cariere.

Sistemul de *e-Consiliere în carieră* reprezintă un instrument de evaluare a profilului vocațional al beneficiarului și ghidează beneficiarul spre crearea portofoliului de dezvoltare personală, prin interacțiunea online sau mixtă dintre beneficiar și consilierii în carieră și este orientat asupra diferitor grupuri țintă:

- ***liceeni***, care doresc să ia decizii cu privire la cariera profesională:
- ***studenții anului I***, pentru crearea profilului vocațional, în scopul ajustărilor pe parcurs a nevoilor de dezvoltare personală;
- ***studenții anului II***, pentru ajustarea necesităților educaționale în procesul formării profesionale;
- ***studenții anului III***, pentru determinarea domeniului de formare în ciclul II – Masterat;
- absolvenții instituțiilor superioare de învățământ, pentru reactualizarea portofoliului de carieră în procesul de angajare;

- ***persoanele adulte***, aflate în curs de dezvoltare profesională, pentru determinarea programelor de formare continuă.

Aceste repere conceptuale ne-au condus la ideea conturării unei coordonate teoretice a consilierii în carieră prin utilizarea sistemelor TIC, prezentat schematic în Figura 2.2, care reflectă:

- *principiul algoritmizării*, conturat de teoriile sociologice ale lui T. Parsons, R. Boudon, J. Elsers, T. Kotarbinski [7], prin care s-au explicat mecanismele acțiunii umane de la raționalitate spre eficiență;
- *principiul abordării sistemice*, care a îmbinat teoriile carierei, conform cărora acționează individul în alegerea carierei sale;
- *principiul valorificării sistemelor TIC,* care explică cum funcționează sistemele și cum putem crea un algoritm de acțiune în baza teoriei comportamentului planificat, precum și:
- aspectele definitorii ale consilierii în carieră.

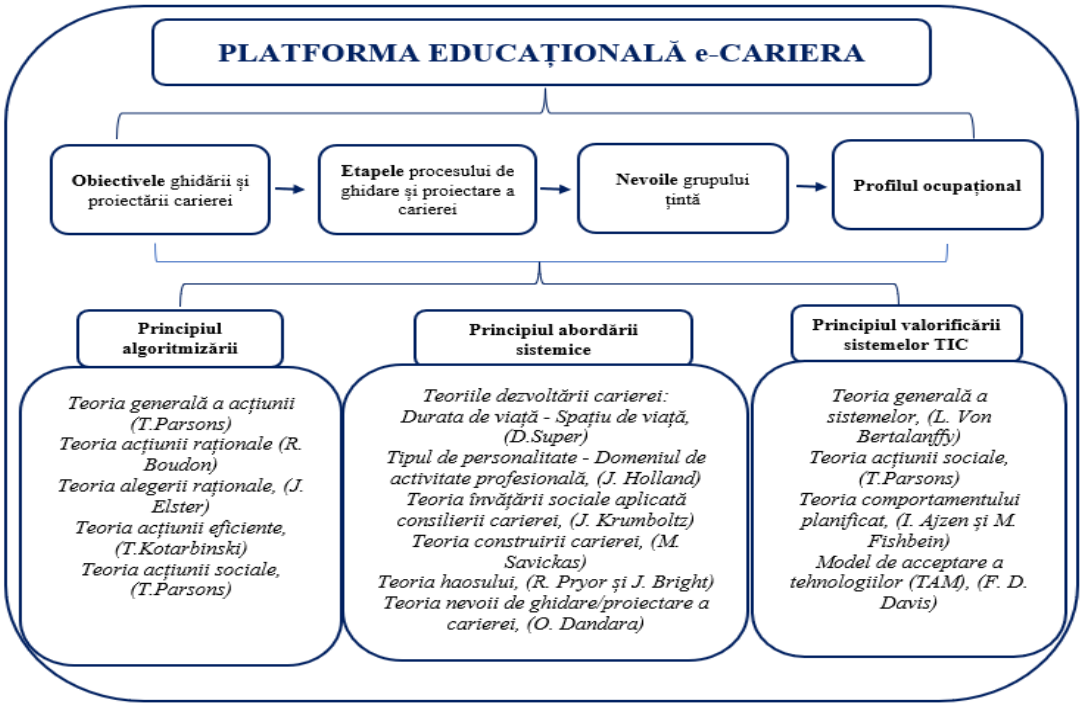

Figura 2.2. Coordonata teoretică a consilierii în carieră prin utilizarea sistemelor TIC

În aceeași ordine de idei, raportăm principiile coordonatei teoretice de formare a CPC care sunt într-o relație interdependentă cu obiectivele ghidării și proiectării carierei și formează un model integru, prin îmbinarea algoritmizată a aspectelor teoretice și practice.

Funcționarea platformei electronice este determinată de principiul *valorificării posibilităților sistemelor TIC,* care se declară ca sisteme deschise, deoarece:

- este pusă în acces liber tuturor beneficiarilor interesați de constituirea calitativă a traseului profesional;
- conexiunea la internet asigură accesarea platformei de la distanță, în funcție de disponibilitatea beneficiarului.

În același timp, lipsa elementului subiectiv din partea consilierului, dar și obținerea rezumatului rezultatelor la finalizarea procesului, valorifică aplicabilitatea sistemelor în procesul de dezvoltare a competenței de proiectare a carierei în format online. Totodată, beneficiarul poate solicita intervenția

consilierului în carieră prin intermediul poștei electronice. Adaptarea și reactualizarea platformei electronice poate fi realizată în baza chestionarului de evaluare cu privire la:

- gradul de complexitate în utilizarea platformei;
- gradul de acoperire a nevoilor beneficiarului;
- gradul de complexitate și de claritate a răspunsurilor primite.

Utilizarea platformei educaționale e-Cariera este etapizată, adică *algoritmică*, beneficiarul primind acces la etapa următoare, doar prin realizarea etapelor precedente. Platforma electronică oferă acces liber tuturor beneficiarilor interesați de consiliere în carieră. De remarcat că etapele e-Consilierii în carieră sunt în relație directă cu obiectivele ghidării și proiectării carierei, reflectat schematic în Figura 2.3.

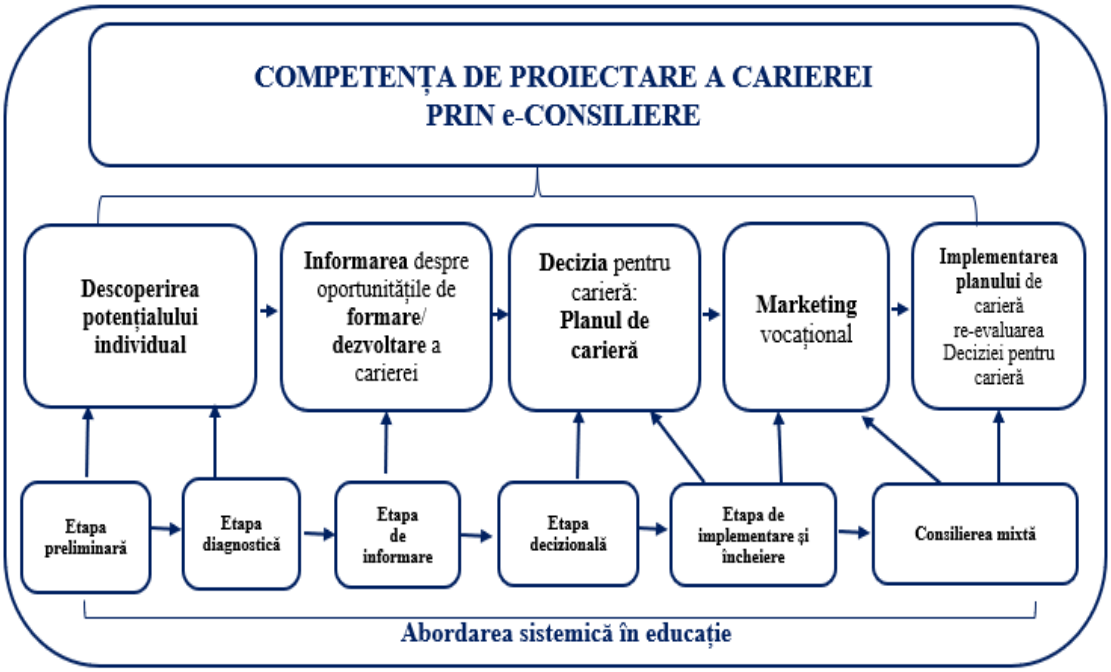

Figura 2.3. Coordonata praxiologică a consilierii în carieră prin utilizarea sistemelor TIC

Odată conturate reperele teoretice și praxiologice, am configurat o metodologie care să asigure deschiderea procesului de *e-Consiliere în cariera* pentru întreg parcursul vieții beneficiarului, cu ajustarea adecvată a proiectării carierei la contextul de învățare continuă și educație permanentă.

În această ordine de idei, argumentăm că competența de proiectare a carierei în format online poate fi formată doar din perspectiva abordării sistemice în educație, ceea ce îmbină armonios parcurgerea de către subiectul consilierii carierei a etapelor e-Consilierii în carieră, cu accent pe obiectivele de ghidare și de proiectare a carierei.

Atenționăm asupra abordării sistemice a procesului de *e-Consiliere în cariera*, bazat pe realizarea consecutivă a etapelor consilierii în carieră în conexiune cu finalitățile procesului. Necesitatea detalierilor axate pe specificul celor patru finalități ale consilierii în carieră vine să aducă claritate în utilizarea platformei e-Cariera.

Pentru o definitivare conceptuală a procesului de e-Consiliere în carieră, prin intermediul sistemelor TIC vom prezenta joncțiunea dintre coordonata teoretică și cea praxiologică, pentru a exprima, într-o formă sintetizată, relația dintre condițiile și contextul de consiliere în carieră și procesul de formare a competenței de proiectare a carierei prin e-Consiliere în carieră.

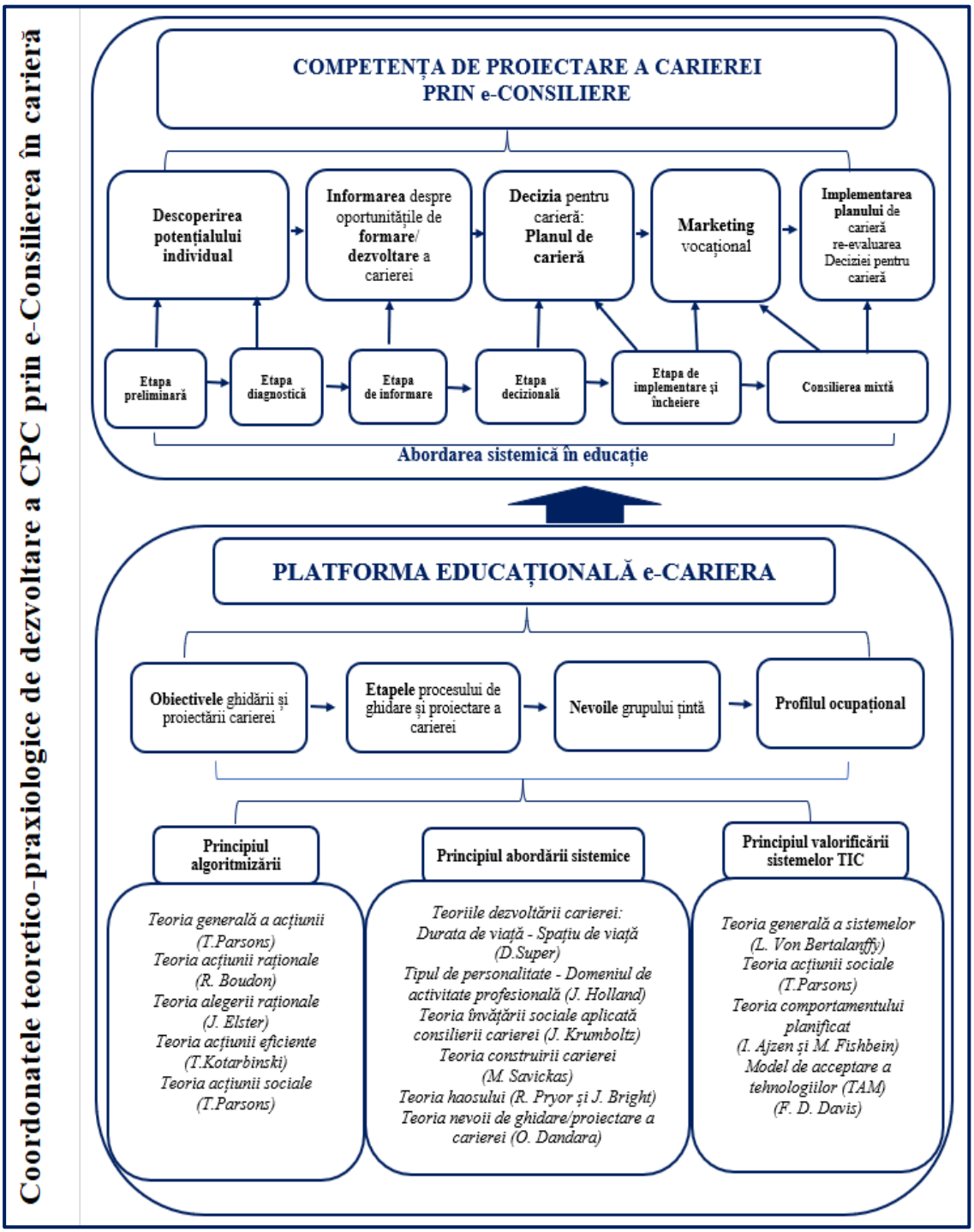

Figura 2.4. Metodologia de dezvoltare a competenței de proiectare a carierei prin e-Consilierea în carieră

Pentru realizarea *Metodologiei de dezvoltare a competenței de proiectare a carierei prin e-Consilierea în carieră* (Fig. 2.4.), am abordat sistemic rolul și locul competențelor de ghidare și de proiectare a carierei, ținând cont de etapele procesului de e-Consiliere în carieră, care sunt o premisă și o condiție a succesului în carieră.

Capitolul III, *Demers experimental al realizării e-Consilierii în carieră*, include design-ul experimentului cercetării cu diagnosticarea competenței de proiectare a carierei beneficiarilor prin platforma educațională e-Cariera conform *Metodologiei de formare a competenței de proiectare a carierei prin e-Consilierea în carieră* și

reflectă etapele experimentului.

Procesul de dezvoltare a competenței de proiectare a carierei în format online, a fost structurată în patru faze:

- ***de recrutare:*** a inclus în sine procesul de identificare și de recrutare a publicului-țintă. La baza deciziei pentru selecția eșantionului au fost relațiile de parteneriat, stabilite în cadrul programelor Centrului de ghidare în carieră și relații cu piața muncii;
- ***de comunicare:*** s-a desfășurat concomitent cu parcurgerea etapelor de realizare a procesului de proiectare a carierei în format online;
- ***de consiliere***: dialogul consilier în carieră - beneficiar s-a desfășurat cu privire la rezultatele obținute, evaluând informațiile necesare despre beneficiar și accentuând unele aspecte importante, unde apare necesitatea concretizării în raport cu obiectivele de ghidare și proiectare a carierei;
- ***de menținere:*** poziționează beneficiarul spre un alt nivel al platformei și îi deschide mai multe oportunități de implicare și dezvoltare în raport cu grupul din care face parte.

În *e-Consilierea în carieră* demersul procesului se inițiază pornind de la etapa informativă, fiind un specific spațial, dar menținând logica procesului de consiliere centrat pe persoană și/sau pe nevoile grupului-țintă. În baza *Metodologiei de dezvoltare a competenței de proiectare a carierei prin e-Consilierea în carieră*, am elaborat programe corelate cu nevoile-tip ale beneficiarilor, prezentând descrierea procesului de e-Consiliere în carieră în tabelul 3.1.

Tabelul 3.1. Aspecte metodologice privind e-Consilierea în carieră

CONSILIEREA ÎN CARIERĂ în format ONLINE sau e-Consilierea în carieră ***la necesitate**				
Etape	**Obiective**	**Public țintă**	**Metodologie**	**Finalitate**
Etapa preliminară ***Stabilirea raportului de comunicare**	Informarea beneficiarilor despre procesul de e-Consiliere în carieră Explicarea modalității de lucru în e-Consilierea în carieră Necesitatea creării contului personal în platforma educațională e-Cariera Relația consilier-beneficiar în e-Consilierea în carieră	Liceeni, studenți, absolvenți	Tehnica de comunicare asertivă; Interviul motivațional; Discursuri publice; Metoda argumentării; Tehnici de self-management; Tehnici de time-management; Metoda Eisenhower; Stabilirea orarului de CCO; Comunicare electronică; Comunicare sincronă.	Inițierea procesului de e-Consiliere în carieră
Etapa diagnostică ***apelarea la serviciul de consiliere în carieră**	Aplicarea bateriilor de teste psihologice Descoperirea punctelor forte ale personalității Diagnosticarea pieței muncii naționale	Liceeni, studenți, absolvenți	Teste / Chestionare de personalitate standardizate; Proiectul de carieră și dezvoltare personală; Elaborare de proiecte; Comunicare electronică; Comunicare sincronă; Analiza ofertelor pieței muncii.	Diagnosticarea potențialului individual și a pieței muncii
Etapa de informare ***apelarea la**	Informarea cu privire la ofertele educaționale ale instituțiilor de învățământ	Liceeni, studenți, absolvenți	Discurs public mixt; Metoda argumentării; Tehnici de comunicare și	Crearea viziunii

serviciul de consiliere în carieră	Informarea cu privire la echilibrul pieței muncii Valorificarea potențialului instituțiilor de învățământ în raport cu ofertele educaționale		negociere; Analiza ofertelor educaționale Analiza Barometrului profesiilor Analiza site-urilor web ale instituțiilor de învățământ.	asupra constituirii traseului profesional
Etapa de decizională ***apelarea la serviciul de consiliere în carieră**	Valorificarea potențialului individual în raport cu ofertele pieței muncii Elaborarea deciziei privind traseul educațional/profesional Examinarea, sintetizarea și organizarea informației personale	Liceeni, studenți, absolvenți	Metoda argumentării; Metoda proiectului; Metoda analizei; Metoda comparației; Joc de rol; Studiu de caz; Modelul EuroPass; Planul de carieră.	Elaborarea portofoliului de carieră
Etapa de implementare și încheiere ***apelarea la serviciul de consiliere în carieră**	Constituirea dosarului pentru admitere/angajare Completarea cererii pentru admitere (conform grupului țintă) Aplicarea strategiei decizionale	Liceeni, studenți, absolvenți	Metoda analizei; Formular – tip; Decizie individuală.	Implementarea deciziei pentru carieră
Consilierea mixtă ***stabilirea următoarei ședințe de consiliere**	Examinarea portofoliului de carieră pentru ghidarea beneficiarului Orientarea individului în a găsi soluții Dezvoltarea în comun a unui Plan personalizat de acțiune	Liceeni, studenți, absolvenți.	Metoda analizei; Metoda argumentării; Jocul de rol; Studiu de caz; Plan de dezvoltare personală; Triada carierei.	Integrarea beneficiarilor în contextul decizional.

Aspectele metodologice privind e-Consilierea în carieră au condus demersul științific al cercetării noastre spre necesitatea abordării complexe din perspectiva managementului procesului de e-Consiliere în carieră, fapt care permite înțelegerea și monitorizarea structurilor complexe în acest proces. În cadrul PE e-Cariera, procesul de e-Consiliere în carieră se realizează conform nevoilor beneficiarului. Astfel, am stabilit pentru fiecare nivel un algoritm de accesare a platformei.

Pentru **candidatul la admitere** (orice elev de liceu poate fi inclus în această categorie), au fost utilizate teste ce identifică aspirațiile personale, interesele și valorile profesionale. Aceste instrumente conturează potențialul individual, realizând de asemenea conexiunea dintre potențialul candidatului și specialitățile oferite de instituția de învățământ, potrivite pentru beneficiar. În același timp, candidatul este direcționat spre programele de studii ale specialităților, oferindu-i posibilitatea de a explora domeniile pentru o decizie de carieră conștientă. În acest mod, candidatul la admitere este direcționat, pas cu pas, la completarea planului de carieră, care îi accentuează punctele forte ale personalității și îi permite o trecere ușoară spre planificarea acțiunilor de viitor.

Pentru **studentul anului I**, va continua procesul de ***autocunoaștere*** prin completarea portofoliului, descoperind interesul pentru activitățile preferate, a inteligențelor multiple, a modalităților de percepție a informațiilor. Aceste instrumente îi vor oferi o cunoaștere de sine mai amplă, îl va ajuta să asimileze mai eficient informația academică și, în același timp, va contura semnificativ potențialul individual al beneficiarului.

Etapa de ***informare*** are misiunea de a-l integra în mediul academic, menținând legătura cu consilierul

în carieră, în situația întâmpinării dificultăților. Selectarea programului de voluntariat sau a traseului academic individualizat și argumentarea acestuia implică explorarea domeniilor și, în același timp, accentuează ***decizia*** sa pentru alegerea anumitor domenii de activitate, fapt care conturează domeniile de interes profesional și face un prim pas de aplicare a instrumentelor de autopromovare (CV, scrisoare de motivare), ca parte a realizării ***marketing-ului vocațional.***

Pentru ***studentul anului II***, programul solicită completarea profilului potențialului individual al beneficiarului, autocunoașterea, prin: identificarea stimei de sine (scala Rosenberg); accentuarea gradului de relaționare cu ceilalți și a competenței interpersonale, fapt care permite a descoperi punctele forte personale, precum și a îmbunătăți caracteristicile necesare.

Etapa de informare direcționează atenția studenților spre înscrierea la programele de formare în Centrul de ghidare în carieră, oferte de voluntariat, oferte pentru internship și locuri de muncă (part-time sau full-time).

Portofoliul **studentului anului III**, facilitează ***autocunoașterea,*** identificând ancorele carierei sale, precum și stilul său decizional, mai ales că se apropie de finele studiilor de licență, în urma cărora va trebui să stabilească o nouă strategie, în care s-ar putea să îmbine jobul cu studiile la master. Pentru a facilita procesul de proiectare a carierei se ***informează*** despre posibilele trasee academice și oportunitățile de angajare. În fața unei astfel de diversități, exersează abilitatea de luare a ***deciziei.*** La această etapă, beneficiarul stăpânește elaborarea instrumentelor de autopromovare și valorifică ofertele de studii și ofertele de muncă, utilizând tehnici de ***marketing vocațional.***

Validarea experimentală a *Metodologiei de dezvoltare a competenței de proiectare a carierei prin e-Consilierea în carieră,* a fost realizată pe un eșantion eterogen (elevi adolescenți, absolvenți de liceu – candidați la admitere, adulți) din diverse regiuni ale Republicii Moldova, care au beneficiat de programe adaptate nevoilor de grup, de e-Consiliere prin sisteme TIC (platforma e-Cariera) și au elaborat portofolii, demonstrând competența de proiectare a carierei. Evaluarea rezultatelor experimentului formativ s-a axat pe variabilele cercetării determinate de reperele conceptuale ale proiectării carierei în format online: ***autocunoașterea/descoperirea potențialului individual, auto-informarea, decizia pentru carieră, marketingul vocațional.***

Doar deținerea acestora permite persoanei să-și elaboreze planul de carieră, fapt ce demonstrează prezența competenței de proiectare a carierei.

În urma analizei rezultatelor obținute, observăm că 21% din respondenți, s-au pronunțat pentru informarea cu privire la ofertele de educaționale, iar 17% sunt siguri în decizia luată privind cariera. În același timp, 43% dintre beneficiari constată că alegerea lor corespunde cu potențialul individual, iar 19 % dintre ei pot să-și valorifice posibilitățile (Diagrama.3.1).

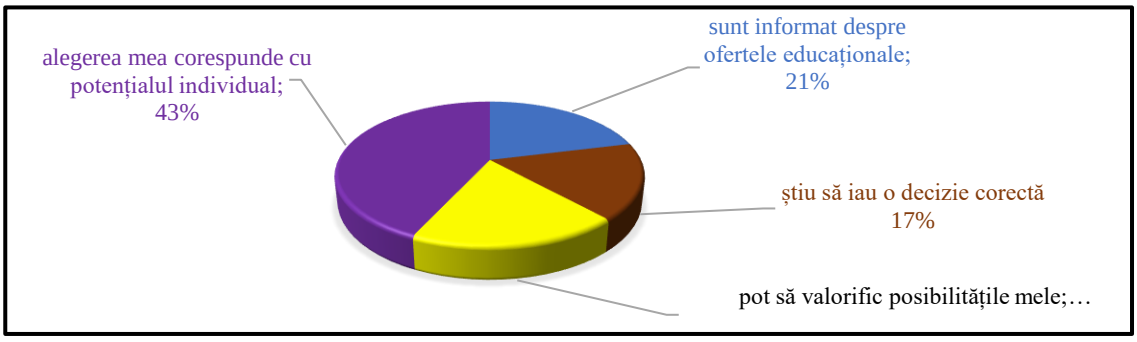

Diagrama 3.1. Rezultatele beneficiarilor în urma e-Consilierii în carieră

Aceste rezultate ne orientează atenția spre posibilitățile beneficiarilor de a accesa servicii de ghidare și

proiectare a carierei, care i-ar ajuta să reducă deficitul de informare pentru a lua o decizie conștientă pentru cariera sa.

Unul dintre criteriile după care beneficiarii experimentului își selectează domeniul de formare profesională, este vocația (33%), considerând că predispoziția pentru un anumit domeniu de formare este un factor important pentru cariera profesională (Diagrama. 3.2).

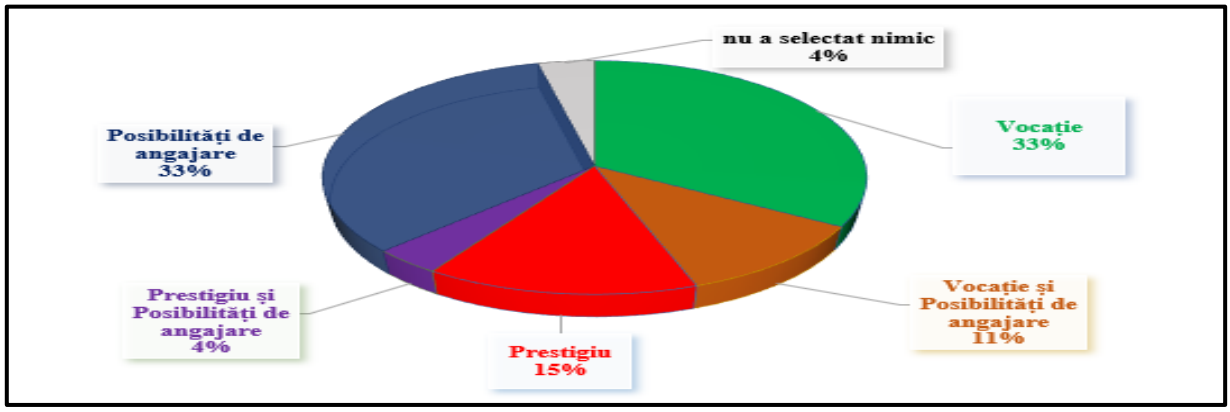

Diagrama 3.2. Selectarea domeniului de formare profesională

La același nivel, avem rezultatul celor care optează pentru obținerea unei specialități ce le-ar spori șansele de angajare (33%). Alții, 11% din respondenți, au îmbinat aceste componente, fiind importante pentru realizarea profesională; 15% dintre beneficiarii programului au optat pentru un domeniu de formare prestigios, iar 4% s-au pronunțat și pentru posibilități de angajare.

În baza celor relatate, constatăm efectele formative ale *e-Consilierii în carieră*: respondenții au luat decizia pentru un anumit domeniu de formare profesională, punând accent pe criterii funcționale, care reflectă relația dintre *vreau-pot-trebuie*, ce valorifică vocația, capacitățile personale și posibilitățile pieței muncii.

Această situație este o urmare logică a schimbărilor produse, ca urmare a *e-Consilierii în carieră*. În plan comparativ, stabilim o schimbare pozitivă și în raport cu datele obținute în prima etapă a experimentului. Beneficiarii au însușit reperele în baza cărora este elaborat un plan de carieră.

În urma analizei rezultatelor obținute, observăm schimbările produselor ca urmare a *e-Consilierii în carieră*. În plan comparativ, stabilim o schimbare pozitivă și în raport cu datele obținute în prima etapă a experimentului. Beneficiarii au însușit reperele în baza cărora este elaborat un plan de carieră.

Diagrama 3.3 reflectă rezultatele comparative ale respondenților, obținute în urma analizei planului de carieră în contextul consilierii mixte. Astfel, observăm amplificarea rezultatelor cu 20,2% în direcția viziunii și misiunii personale pentru o carieră favorabilă, precum 21,3 % de respondenții au accentuat importanța informării în procesul proiectării carierei.

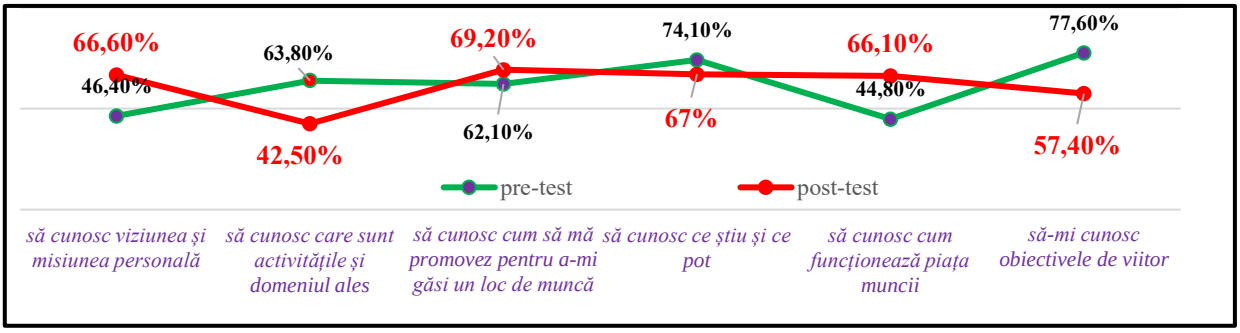

Diagrama 3.3. Repere pentru elaborarea proiectului de carieră

În același timp, putem observa că 7 % din respondenți realizează că autopromovarea propriei persoane prin implicări de voluntariat este un atu important în găsirea unui loc de muncă.

După cum am menționat, rezultatele sunt prezentate în tabelul de mai jos, în urma testării diferenței dintre ele cu testul Wilcoxon. În cazul dat, rezultatele obținute pot fi raportate astfel:

- există o diferență semnificativă între *viziunea* si *misiunea personala* până și după programul de intervenție (n=37, z =-5,24, p = 0,000);
- există o diferență semnificativă între *cunoașterea activităților* și a *domeniului ales* până și după programul de intervenție: (n=37, z =-5,263, p = 0,000);
- există o diferență semnificativă între *cunoașterea promovării* și *găsirea unui loc de munca* până și după programul de intervenție (n=37, z =-3,992, p = 0,000);
- există o diferență semnificativă între *cunosc ce știu* si *ce pot* până și după programul de intervenție (n=37, z =-5,032, p = 0,000);
- există o diferență semnificativă între *cunoașterea funcționării pieței muncii* până și după programul de intervenție (n=37, z =-5,312, p = 0,000);
- există o diferență semnificativă între *cunoașterea scopului* si *a obiectivelor* până și după programul de intervenție (n=37, z =-5,313, p = 0,000).

Așadar, aceste diferențe sunt statistic semnificative, reflectând schimbările pentru elaborarea proiectului de carieră în urma intervenției prin e-Consiliere în carieră.

Tabelul 3.2. Repere pentru elaborarea proiectului de carieră (date statistice)

	Viziunea si misiunea personala, post – Viziunea si misiunea personala, pre	Cunoașterea activităților si a domeniului ales, post – Cunoașterea activităților si a domeniului ales, pre	Cunoașterea promovării si găsirea unui loc de munca, post - Cunoașterea promovării si găsirea unui loc de munca, pre	Cunosc ce știu si ce pot, post – Cunosc ce știu si ce pot, pre	Cunoașterea funcționarii pieței muncii, post – Cunoașterea funcționarii pieței muncii, pre	Cunoașterea scopului si a obiectivelor de viitor, post – Cunoașterea scopului si a obiectivelor de viitor, pre
Z	-5,240	-5,263	-3,992	-5,032	-5,312	-5,313
P	,000	,000	,000	,000	,000	,000

Este bine cunoscut faptul că dimensiunea afectiv-motivațională este determinantă în activitatea oricărei persoane. În procesul de proiectare a carierei, factorul motivațional este unul decisiv. Analizând rezultatele *e-Consilierii în carieră*, constatăm schimbări și la nivelul motivației.

În acest context, observăm o altă situație la etapa de post-testare. Diagrama 3.4 reflectă diferențele dintre aceste două etape, unde 42,5% de tineri (post-test) comparativ cu 29,3 % (pre-test) au realizat *necesitatea descoperirii resurselor personale* ca aspect primordial în proiectarea carierei, conform cărora se valorifică și viziunea personală în crearea traseului personal profesional. La fel, observăm îmbunătățiri și în aprecierea organizării timpului odată cu elaborarea unui plan de carieră.

Nu putem neglija scăderea rezultatului la dorința respondentului de a se dezvolta personal (pre-test 82,5 %), însă observăm că această distribuție a migrat spre *descoperirea potențialului individual* și a întărit convingerea respondentului în *nevoia proprie de a crea propriul traseu*.

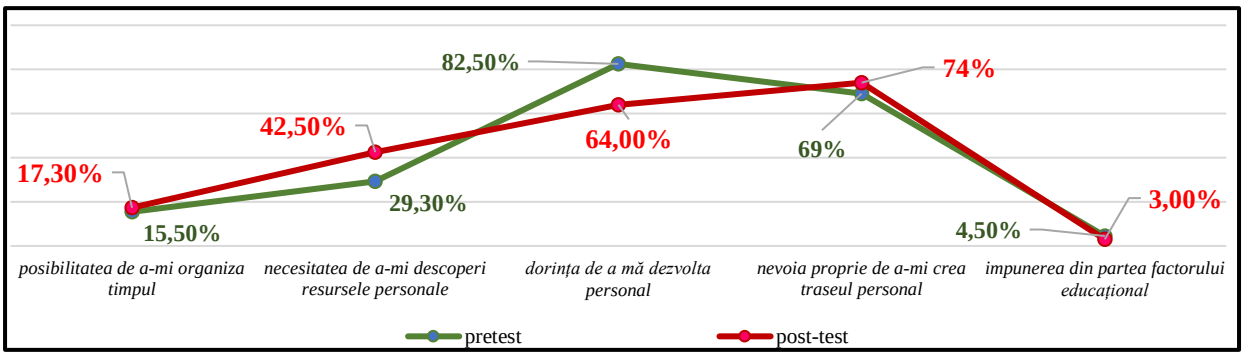

Diagrama 3.4. Motivele elaborării unui plan de carieră (aspect comparativ post-test)

Datele statistice ale motivelor elaborării unui plan de carieră sunt reflectate în Tabelul 3.3.

Tabelul 3.3. Motivele elaborării unui plan de carieră (date statistice)

	Posibilități de organizare a timpului, post Posibilități de organizare a timpului, pre	Necesitatea de a descoperi resursele personale, post Necesitatea de a descoperi resursele personale, pre	Dorința de dezvoltare personala, post Dorința de dezvoltare personala, pre	Nevoia de creare a traseului profesional, post Nevoia de creare a traseului profesional, pre	Impunerea din partea factorului educațional, post Impunerea din partea factorului educațional, pre
Z	-3,427	-5,202	-5,206	-4,317	-4,596
P	,001	,000	,000	,000	,000

Rezultatele obținute pot fi raportate astfel:

- există o diferență semnificativă între *posibilități de organizare a timpului* până și după programul de intervenție (n=37, z =-3,427, p = 0,001);
- există o diferență semnificativă între *necesitatea de a descoperi resursele personale* până și după programul de intervenție (n=37, z =-5,202, p = 0,000);
- există o diferență semnificativă între *dorința de dezvoltare personala* până și după programul de intervenție (n=37, z =-5,206, p = 0,000);
- există o diferență semnificativă între *nevoia de creare a traseului profesional* până și după programul de intervenție (n=37, z =-4,317, p = 0,000);
- există o diferență semnificativă între *impunerea din partea factorului educațional* până și după programul de intervenție (n=37, z =-4,596, p = 0,000).

Relația dintre componentele **planului de carieră**, a fost calculată cu ajutorul coeficientului de corelație Spearman. Interpretarea datelor ne oferă următoarele rezultate:

- există o relație pozitivă semnificativă între *elaborarea unui plan de carieră* și *cunoașterea scopului si a obiectivelor*, (ρ=0,364, p=0,027, n=37).
- există o relație pozitivă semnificativă între cunoașterea activităților și a domeniului ales și cunoașterea modalităților de promovare și găsirea unui loc de munca, (ρ=0,801, p=0,000, n=37).

Între celelalte variabile nu există relații semnificative.

Aceste detalii ne oferă un suport informațional semnificativ pentru elaborarea programelor de formare și a direcțiilor de acțiune în procesul de e-Consiliere în carieră.

Concomitent, prelucrarea statistică a datelor chestionarului *Proiectarea carierei în format online*, s-a

realizat cu ajutorul testului Wilcoxon, reflectând următoarele rezultate prezentate în Tabelul 3.4, care pot fi interpretate astfel:

Tabelul 3.4. Proiectarea carierei în format online (date statistice Wilcoxon)

	Elaborarea unui plan de carieră, post Elaborarea unui plan de carieră	Unde ați întâlnit dificultăți, post Unde ați întâlnit dificultăți	Elaborarea si actualizarea CV, post Elaborarea si actualizarea CV	Scrierea unei scrisori de intenție, post Scrierea unei scrisori de intenție
Z	4,206	1,791	3,382	,000
P	,000	,073	,001	1,000

- există o diferență semnificativă între *elaborarea unui plan de carieră* până și după programul de intervenție (n=37, z =4,206, p = 0,000);
- există o diferență semnificativă la itemul *unde ați întâlnit dificultăți* - până și după programul de intervenție (n=37, z =3,382, p = 0,001), ceea ce ne permite să constatăm utilitatea PE e-Cariera, prin simplitatea executării etapelor e-Consilierii în carieră.

Din cele constatate, concluzionăm că serviciul de *e-Consiliere în carieră* este unul ușor aplicabil, având un impact semnificativ asupra deciziei pentru carieră. Cu atât mai mult consilierea permanentă, pe întreg parcursul vieții, posibilă prin utilizarea sistemelor TIC, pregătește persoana pentru elaborarea unui plan de carieră, necesar pentru gestionarea carierei profesionale.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Cercetarea realizată ține de un aspect important, actual și complex, cu impact pentru cariera beneficiarului. Prin stabilirea reperelor psihopedagogice ale *consilierii în carieră prin utilizarea sistemelor TIC*, în baza cărora am elaborat și validat experimental *Metodologia de dezvoltare a competenței de proiectare a carierei prin e-Consilierea în carieră*, demersul investigațional ne-a condus spre următoarele ***concluzii generale*:**

1. Educația pentru carieră este un element important al procesului educațional, din considerentul că, în condițiile societății actuale, activitatea profesională și integrarea profesională au devenit indicatori ai realizării personalității în context social. Creșterea continuă a complexității relației dintre persoană și mediul ei de viață, precum și modificarea permanentă a configurației pieței muncii au mărit perioada activismului social al individului (preponderent prin activitate profesională), transformând proiectarea carierei într-un proces continuu. Ca orice nevoie socială, nevoia de proiectare a carierei trebuie formată/dezvoltată prin educație, fie prin activități educaționale instituționalizate (ghidarea în carieră a elevilor, studenților), fie prin activități non-formale, valorificând potențialul altor factori educaționali.
2. Considerăm (în baza rezultatele experimentului pedagogic) că va fi diminuat riscul neintegrării socioprofesionale, dacă persoana va fi preocupată de proiectarea propriei cariere și va interveni în acest sens, periodic, deținând competența de proiectare a carierei. Integrând dimensiunea cognitivă, psihomotorie și atitudinală, competența de proiectare a carierei cuprinde aspectele importante ale planificării perspectivei profesionale, asigurând cunoașterea potențialului individual, informarea, luarea deciziei pentru carieră și marketingul vocațional.
3. Din diversitatea formelor de ghidare în carieră, consilierea este forma cea mai complexă, fapt care, în condițiile diversității oportunităților educaționale, impune diversificarea modalităților de realizare. Principiul de bază care asigură esența procesului de consiliere – adaptarea procesului la nevoia

beneficiarului – a fost posibil de respectat prin configurarea platformei e-Cariera, care a oferit diverse repere de conținut și activități specifice pentru diverse grupuri-țintă, reieșind din particularitățile specifice ale ghidării în carieră a diferitor categorii de beneficiari. Această abordare are un grad mare de transfer, fapt ce permite individualizarea procesului și sporirea accesibilității și funcționalității e- Consilierii. Softurile educaționale bazate pe TIC, pot interveni în momentul oportun beneficiarului, prin adaptarea conținutului, astfel asigurând nu doar o adaptare a mediului de consiliere la particularitățile individuale, dar și oferirea oportunității de accentuare a unor momente considerate de către beneficiar importante pentru traseul său profesional.

4. *Consilierea în carieră, prin sistemele TIC*, scoate în evidență avantajele abordării interdisciplinare: teoria sistemelor ne permite să integrăm sistemele pedagogice cu sistemele TIC. Concepția e-Consilierii în carieră, elaborată în baza teoriei sistemelor, acționează ca un sistem, rezultat din conexiunea sistemelor TIC și a sistemului influenței pedagogice/educaționale, care pune în valoare un ansamblu de principii ce asigură funcționalitatea prin conexiunea finalităților ghidării în carieră și nevoilor individuale ale beneficiarului, prin PE e-Cariera.
5. Relația inter-sistemică este una de subordonare, dar și de complementaritate: sistemul influenței pedagogice este determinant în raport cu sistemele TIC. Această situație este generată de faptul că sistemul educațional vine cu un conținut și mesaj educațional, iar sistemele TIC constituie suportul tehnic.
6. *E-consilierea în carieră* este un proces complex care îmbină caracteristicile procesului de consiliere în general și al consilierii în carieră, în special, subordonat modului de funcționare a sistemelor TIC. *E-Consilierea în carieră* solicită intervenție sistemică și sistematică, dar și o atitudine constructivă din partea fiecărui actor implicat în acest proces. *E-Consilierea în cariera* vine să consolideze procesul de proiectare a carierei individuale, indiferent de vârstă, statut social sau profesional și contribuie la consolidarea perspectivei integrării socioprofesionale. Formarea culturii sociale de proiectare a carierei va direcționa persoana printr-un proces continuu de re-evaluări a scopurilor de carieră, în concordanță cu caracteristicile personale, ofertele educaționale și ocupaționale.
7. Procesul de e-Consiliere în carieră, funcționează în baza principiului algoritmizării și se caracterizează printr-un grad sporit de transfer, deoarece poate fi utilizat la scară largă, în diverse instituții, dar și individual. În același timp, e-Consilierea în carieră oferă o serie de instrumente, cum ar fi portofoliul de carieră, care oferă beneficiarului o viziune despre traseul său profesional și ocupațional.
8. Introducerea sistemelor TIC în educație vine să faciliteze fluxul informațional și face posibilă diversificarea procesului educațional. Tendințele educației într-o societate informațională, pun accentul pe condițiile de acces la servicii, la program, pe organizarea și managementul cursantului, pe durata flexibilă și orarul flexibil orientat spre beneficiar. Toate acestea contribuie la (auto) formarea și (auto) dezvoltarea continuă a personalității pe tot parcursul vieții, oferind autonomie prin instruirea mobilă: accesarea la momentul oportun, din orice loc, a aplicațiilor mobile ce sunt la dispoziția persoanei. Această modalitate face posibilă alegerea de către utilizatori a alternativelor educaționale în condiții de mobilitate totală.

Conchidem, așadar, că e-Consilierea pentru cariera prezintă multiple avantaje:

- oferă posibilitatea de a acoperi obiectivele ghidării și proiectării carierei, ținând cont de necesitatea fiecărui beneficiar de a investi timpul necesar;
- oferă posibilitatea accesării serviciului de la distanță, ceea ce permite acoperirea unui lot extins de beneficiari pe întreg teritoriul țării;
- contribuie la consolidarea abilităților digitale, fapt care previne sau diminuează analfabetismul funcțional;

- este un instrument important în educația pentru carieră, în situația în care în țară lipsește un sistem bine pus la punct al centrelor de ghidare în carieră;
- elimină barierele de timp și spațiu ale beneficiarului;
- favorizează interacționarea directă cu instituțiile de învățământ din diverse localități;
- nu se referă doar la elevi și studenți sau la persoane care sunt în căutarea unui loc de muncă, ci la toate categoriile de utilizatori, indiferent de nivelul de calificare, profesie, sex, vârstă, dar care sunt preocupate de managementul carierei sale;
- oferă instrumente concrete, cum ar fi portofoliul de carieră cu descrierea viziunii clare a beneficiarului despre traseul său profesional și ocupațional;
- oferă o metodologie clară de consiliere în carieră prin intermediul sistemelor TIC, este aplicabilă și poate fi dezvoltată la nivel național, iar serviciile ei pot fi extinse și pentru diaspora română.

Ținând cont de concluziile care s-au conturat, formulăm următoarele recomandări:

Recomandări pentru conceptorii de politici educaționale:

1. Consilierea în carieră prin intermediul sistemelor TIC este necesar a fi utilizată la scară largă, în diverse contexte educaționale, fiind o modalitate eficientă de realizare a obiectivelor strategice stipulate în Strategia Educația 2030. Trebuie reflectată pe scară largă, la nivel de politici naționale, astfel încât beneficiarul să-și formeze cultura proiectării carierei, pentru dezvoltarea abilităților practice și a întări libertatea deciziei pentru carieră, precum și încrederea în sistemul educațional din Republica Moldova.
2. Serviciul e-Consiliere în carieră trebuie valorificat în baza principiului integralității, conținuturile educaționale fiind aplicate etapizat, pentru a oferi elevilor și altor categorii de beneficiari un orizont unitar al conștientizării importanței proiectării carierei pentru devenirea sa.
3. Serviciul de e-Consiliere în carieră trebuie privit ca un instrument de realizare a procesului de proiectare a carierei, care facilitează interacțiunea dintre consilierul în carieră și beneficiar, pentru luarea deciziei conștiente pentru carieră.
4. Consilierea în carieră prin intermediul sistemelor TIC, este necesar de utilizat de către instituțiile din domeniul social și cele educaționale, precum ANOFM, agenții teritoriale ale forței de muncă (care actualmente rezumă activitatea de consiliere la testare), primării și centre comunitare.
5. Consilierea în carieră prin intermediul sistemelor TIC, va fi realizată de către un consilier profesionist, fapt care scoate în evidență necesitatea formării acestei categorii de specialiști.
6. Testarea online trebuie să fie tratată cu atenție, conturând importanța pregătirii profesionale în scopul livrării serviciilor de proiectare a carierei în format online.
7. Posibilitatea realizării *Consilierii în carieră prin intermediul sistemelor TIC*, reconfigurează managementul timpului, rezolvă situațiile de proiectare a carierei în lipsa spațiului necesar, încurajează crearea parteneriatelor între instituții, fapt ce trebuie valorificat.
8. *Serviciul de e-Consiliere în carieră* rezolvă o serie de probleme-cheie cu care se confruntă parteneriatul dintre entitățile socioeconomice și sistemul educațional, fapt care permite consolidarea sistemului de ghidare în carieră la nivel național.
9. În urma dezvoltării și implementării acestui mecanism de consiliere în carieră online, poate fi monitorizată cererea și oferta dintre parteneriatul: mediu socioeconomic – sistem educațional și în final de îmbunătățit serviciile educaționale.

Recomandări cadrelor didactice și consilierilor în carieră:

1. În era digitală, cererea și oferta utilizării tehnologiilor informaționale și de comunicare, trebuie să fie direcționată spre dezvoltarea potențialului individual, spre integrare și realizare profesională și socială. În

acest context, participarea cadrelor didactice la cursuri de formare continuă în domeniul educației pentru carieră va spori calitatea și gradul de satisfacție a tinerilor, prin utilizarea sistemelor TIC.

2. *Platforma educațională e-Cariera* poate fi utilizată drept suport metodologic în procesul de autoinstruire a cadrelor didactice și a consilierilor în carieră, în situația când în sistemul educațional din Republica Moldova, lipsesc repere conceptuale și surse în baza cărora profesorii ar putea să-și dezvolte competența de ghidare în carieră.
3. Cadrul didactic trebuie să fie pregătit pentru oferirea de feedback în urma testării în format online a potențialului tinerilor, astfel ghidarea și consilierea în carieră trebuie să devină parte integrantă a competenței profesionale a profesorilor școlari/universitari.
4. Accesarea serviciului de proiectare a carierei în format online va simplifica activitățile de ghidare în carieră, dacă vor fi cunoscute din start nevoile grupului-țintă.
5. *Platforma educațională e-Cariera* poate fi utilizată pentru realizarea integrală a obiectivelor de ghidare în carieră, cadrul didactic preluând rolul de consilier, dar poate fi valorificat de către acesta ca suport suplimentar în combinație cu procesul de ghidare în carieră realizat față-n față.

Recomandări pentru elevi/studenți și pentru publicul beneficiar:

1. Accesarea *serviciului de e-Consiliere în carieră* și realizarea Consilierii în carieră prin intermediul sistemelor TIC, contribuie la interacționarea directă cu instituțiile de învățământ de profil, cunoscând cererea grupului-țintă.
2. *Serviciul de e-Consiliere în carieră* completează sursa de informare cu privire la traseul educațional și integrarea socioprofesională, influențând crearea hărții decizionale personale.
3. Prin *serviciul de e-Consiliere în carieră* se obține ajutorul și suportul obiectiv al consilierului în carieră la distanță sau prin consiliere mixtă.
4. Prin intermediul *Platformei Educaționale e-Cariera*, beneficiarul poate obține consiliere în carieră la domiciliu, din orice colț al lumii și oricând poate solicita ajutorul consilierului în carieră. În urma testării online, se elaborează portofoliul de carieră, care oferă claritate traseului de carieră.

BIBLIOGRAFIE

1. ARMSTRONG, M. Managementul resurselor umane - Manual de practică - ed. X-a rev. București: Codecs, 2009. 872 p. ISBN 973-8060-60-5.
2. BALOG, A., CRISTESCU, I. Teorii şi modele ale acceptării noilor tehnologii, În: *Revista*
3. BĂBAN, A. Consiliere Educațională. Ghid metodologic pentru orele de dirigenție și consiliere. București: ASCR, 2001. 196 p. ISBN 973-0-02400-6.
4. BELDIGA, M. Suport inteligent de e-Learning orientat pe familii de probleme decizionale. În: *Studia Universitatis Moldaviae, Seria Ştiinţe Exacte şi Economice,* 2013, nr. 2 (69), pp. 28-32. ISSN 1857-2073.
5. BOGATHY, Z. Manual de psihologia muncii și organizațională. Iași: Polirom, 2004. 320 p. ISBN 973-681-536-6.
6. BOTNARIUC, P., GAVRILIȚĂ A. *Utilizarea tehnologiei informației și comunicării în activitatea de consiliere.* Departamentul de Consiliere și Management Educațional, Institutul de Științe ale Educației, 2011. 117 p. **Disponibil**: https://slink.ro/cwdq9. **Accesat**: 12.12.2020.
7. BOUDON, R. Tratat de sociologie. Bucureşti: Humanitas, pp. 40., 2006. 676 p. ISBN: 973-50-1154-9.
8. BRAGARU, T. Unele soluții de eficientizare a informatizării învățământului universitar și postuniversitar. În: *Analele științifice ale Universității de Stat din Moldova, Seria științe exacte*, 2006, pp. 204. ISBN 978-975-06-0844.
9. BRĂILEAN, T. Sisteme economice, Iași: Junimea, pp. 21, 2009. 318 p. ISBN 978-973-37-1396-8.

10. BRUT, M. Instrumente pentru e-Learning: Ghidul informatic al profesorului modern. Iaşi: Polirom, 2006. 244 p. ISBN: 973-46-0251-9/ ISBN:978-973-46-0251-3.
11. BUTNARU, D. Consiliere şi orientare şcolară. Iași: Spiru Haret, 1999, 162 p. ISBN:973-9259-46-4.
12. BUTNARU, D., BERBUNSCHI, A., HARDULEA, A., MORARU, S. Orientarea carierei – perspective europene. Ghid metodologic pentru cadrele didactice. Iași: Stef, 2016. 116 p. ISBN 978-606-575-551-2.
13. CALLO, T. O psihopedagogie a integralității. Chișinău: CEP USM, 2007, 225 p. ISBN 978-9975-70-161-7. ISSN 1843-4460. **Disponibil**: http://rochi.utcluj.ro/rrioc/rrioc-2009-2.html. **Accesat**: 20.01.2020
14. CALLO, T. Pedagogia practică a atitudinilor. Chișinău: Litera Educațional, 2014, 240 p. ISBN 978-9975-74-340-2.
15. CALLO, T. CUZNEȚOV L., HADÎRCĂ M. [et al.]. Educația integrală: fundamentări teoretico-paradigmatice și aplicative, Chișinău: IȘE, Cavaioli, 2015, 248 p., ISBN 978-9975-48-096-3.
16. CODUL EDUCAȚIEI al Republicii Moldova, nr. 152, din 17 iulie 2014. În: *Monitorul Oficial.*, 2014, p. 43-54.
17. **COTRUȚA, A.** Experienţe naţionale şi internaţionale în educaţia pentru carieră. În: *Studia Universitatis Moldaviae,* 2017, nr.9 (109), pp. 57-61. ISSN 1857-2103.
18. **COTRUȚA**, **A**. Aplicabilitatea sistemelor TIC în procesul de consiliere a carierei. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2016, 158 p., pp. 67-73. ISBN 978-606-31-0294-3.
19. CRISTEA, S. Pedagogie generală. Constanța: DPH, 2022, 564 p. ISBN 978-606-048-487-5.
20. CRISTEA, S. Dictionar de termeni pedagogici. Bucureşti: Didactică şl Pedagogică, 1998. 479 p. ISBN 973-30-5130-6.
21. CRISTEA, S. Fundamentele pedagogiei. Iași: Polirom, 2010. 400 p. ISBN 978-973-46-1562-9.
22. DABIJA, A. *Strategii de consiliere a studenților pentru cariera profesională*, tz. de doct. în științe ale educației. Chișinău, 2014. 194 p.
23. DANDARA, O. Ghidarea şi proiectarea carierei în contextul educației permanente. Chişinău: CEP USM, 2012. 230 p. ISBN 978-9975-71-327-6.
24. DANDARA, O. Ghidarea şi proiectarea carierei în contextul educației permanente. Chişinău: CEP USM, 2012. 230 p. ISBN 978-9975-71-327-6.
25. DANDARA, O. *Conceptualizarea ghidării carierei în contextul educației permanente:* tz. de doct. hab. în științe pedagogice. Chișinău, 2013, 290 p.
26. DANDARA, O. Cariera profesională: Suport de curs pentru studiile de master. Chișinău: CEP, USM, 2018. 220 p. ISBN: 978-9975-142-68-7.
27. DANDARA, O. **COTRUȚA**, **A**. Educația pentru carieră: abordări conceptuale. În: *Studia Universitatis Moldaviae, Seria "Științe ale educației"*, 2017, nr.9 (109), pp. 41. ISSN 1857-2103.
28. DIMITRIU-TIRON, E. Consiliere educationala. Iași: Institutul European, 2005. 268 p. ISBN 973-611-336-1.
29. DUMITRU, I., A. Consiliere psihopedagogică, baze teoretice și sugestii practice, ediția. a 2-a rev. Iași: Polirom, 2008. 336 p. ISBN 978-973-46-0869-0.
30. GOTTFREDSON, L. Using Gottfredson's Theory of Circumscription and Compromise in Career Guidance and Counseling. In: *Journal Career development and counseling: Putting theory and research to work*, USA, 2005. ISBN-13 978-0471288800.
31. *Incheon Declaration and SDG4 – Education 2030 Framework for Action*. **Disponibil**: https://shorturl.at/prsyU. **Accesat:** 10.06.2022.
32. IOSUB, A. Consilierea în carieră, o necesitate pentru tineri. Craiova: Asociația EduFor, 2018. 75 p. ISSN–L 2359–7259.
33. ISAACSON, L.E., BROWN, D., Career information career counseling, and career development. Boston: Allyn & Bacon, 2000. ISBN 978-0205306503.
34. ISTRATE, O. Educația la distanță. Proiectarea materialelor. Botoşani: Agata, 102, p., 2000, p. 25. ISBN 973-99847-0-3.

35. JIGAU, M. *Ghidul Consiliere şi Orientare*. București: Laboratorul orientare şcolară şi profesională, 2000, 68 p. Disponibil la: https://www.ise.ro/wp-content/uploads/2000/08/Ghid-Consiliere-si-Orientare.pdf. **Accesat:** 07.07.2020**.**
36. JIGĂU, M. *Utilizarea TIC in consilierea carierei*. București: Laboratorul orientare şcolară şi profesional, 2002, 144 p. Disponibil la: https://www.ise.ro/wp-content/uploads/2012/08/Utilizarea-TIC-in-consilierea-carierei.pdf. **Accesat:** 07.05.2018.
37. JIGĂU, M. BOTNARIUC, P., CHIRU, M., CÎRLEA, D., GHINEA, S., MUSCĂ, A., TĂSICA, L., *Consilierea carierei adulților*. București: Laboratorul orientare şcolară şi profesională, 2003, 149 p. **Disponibil**: https://www.ise.ro/wp-content/uploads/2002/08/Consilierea-carierei-adultilor.pdf. **Accesat:** 12.2020.
38. PÂNISOARA, I.O., PÂNISOARA, G. Managementul resurselor umane, ed. a III-a. Iaşi: Polirom, 2016, 312 p. ISBN: 9789734658213.
39. PASCARU-GONCEAR, V. Fundamente teoretice şi metodologice ale formării competenței de consiliere psihopedagogică la studenți, tz. de doct. în pedagogie, Chișinău, 2015.
40. PLATON, C. Orientarea școlară și profesională. Chișinău: CEP USM, 1994.
41. POTOLEA, D., NEACSU, I., IUCU, R.B., PÂNISOARA, I. O. Pregatirea psihopedagogica. Manual pentru definitivat si gradul didactic II. Iaşi: Polirom, 2008. 544 p. ISBN 978-973-46-1159-1.
42. PUHA, E. Introducere in filosofie. Iași: Sanvialy, 1993. 350 p. ISBN/COD:CIMCGS
43. ROGERS, C.R. A deveni o persoană: pespectiva unui psihoterapeut. București: Editura Trei, 2008. 561 p. ISBN: 978-973-707-244-3. *Română de Interacțiune Om-Calculator*, 2009, Vol.2, pp. 147-160. Disponibil: https://rochi.utcluj.ro/rrioc/articole/ RRIOC-2009-2-Balog.pdf
44. RUDIC, Gh., MOCANU, V. Cariera profesională. Manual. Chişinău: Prut Internațional, 2003. 63 p. ISBN 9975-69-555-8.
45. SACALIUC, N. *Andragogie: Curs de prelegeri*. Bălți, 2012, 106 p. Disponibil la: http://dspace.usarb.md:8080/jspui/handle/123456789/834. **Accesat**: **22.03.2018.**
46. Skills Development And Employment: The Role Of Career Management Skills (Europa.Eu). **Disponibil**: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ BRIE/2017/607359/IPOL_BRI(2017)607359_EN.pdf. **Accesat** la: 10.10.2019.
47. SKOVHOLT, T.M. The Cycle of caring: a Model of Expertise in the Helping Professions. În: *Journal of Mintal Helth Counselling*, nr.27 (1), 2005. ISSN 2163-5749.
48. NILES, S., G., HARRIS-BOWLSBEY, J. Intervenții în dezvoltarea carierei în sec. 21. Cluj Napoca: ASCR, 2015. 544 p. ISBN 978-606-8244-85-3.
49. ETF Open Space Standard for Career Guidance Services, for the Outcome of Career Guidance, and for Competences of Career Guidance Practitioner, YouTube. 06.02.2023, 2:33:27. **Disponibil**: https://www.youtube.com/watch?v=2w7xHPKOoiA.
50. *Strategia Sectorială De Dezvoltare Pentru Anii 2014-2020 „Educația-2020”* (online), pag. 37-40. **Disponibil**: https://mecc.gov.md/sites/default/files/1_strategia_educatia-2020_3.pdf. **Accesat**: 09.02.2018.
51. Studiu de referință realizat în cadrul proiectului *Reconceptualizarea Orientării Profesionale şi Consilierii în Carieră* (REVOCC), Chișinău, 2015. **Disponibil**: https://shorturl.at/envzF. **Accesat**: 10.10.2020.
52. SUPER, D.E. A life-span, life-space approach to career development. In: *Journal of Vocational Behavior*,Volume 16, Issue 3, 1980. ISSN 1095-9084.
53. „SZTOMPKA, P., The Sociology of Social Change. Hoboken: Wiley-Blackwell, 1st edition, 1993, 368 p. ISBN 10 0631182063.
54. TOMȘA Gh, Consilierea și Orientarea în școală. București: Casa de Editură și Presă Viața Românească, 1999. 256 p. ISBN: 973-006-011-6.
55. VENKATESH, V. DAVIS, F.D, A Theoretical Extension of the tehnology Acceptance Model: Four longitudinal Field Studies. In: *Management Science* 45 (2) pp. 186-204, 2000. ISSN 1526-5501.
56. VOINEA, M., BULZAN, C., Sociologie, Manual pentru clasa a XI-a, București: Editura All Educational 2013. 112 p. ISBN 978-606-587-233-2.

57. WATTS A.G., The Role Of Information And Communication Technologies in Integrated Career Information And Guidance System. In: International Journal for Educational and Vocational Guidance, 2 (3):139-155, October 2001. ISSN 1573-1782.
58. WATTS, A.G. Career development learning and employability. Serie 2. In: *The Higher Education Academy*, United Kingdom, 2006. 38 p. ISBN 190-578-813-4.
59. WATTS, A.G., LAW, B., KILLEEN, J., KIDD, J.M., HAWTHORN, R., Computers in guidance, Rethinking Careers Education and Guidance: Theory, Policy and Practice, London: Routledge, pp. 269-283, 1996. 416 p. ISBN 978-041-513-975-5.
60. ZLATE, MIELU. Tratat de psihologie organizațional-managerială. Iași: Polirom, 2004. 568 p. ISBN: 978-973-681-681-9.

LISTA PUBLICAȚIILOR LA TEMA TEZEI

1. **COTRUȚA**, **A**. Aplicabilitatea sistemelor TIC în procesul de consiliere a carierei. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2016, 158 p., pp. 67-73. ISBN 978-606-31-0294-3.
2. **COTRUȚA**, **A.** Competența de consiliere on-line în carieră: limite și perspective. În: *Revista de teorie şi practică educațională „Didactica Pro…”.* Chișinău, Centrul Educațional PRO DIDACTICA: Casa editorial-poligrafică „Bons Offices” S.R.L., nr.2-3 (120-121), pp.8-12, 2020. ISSN 1810-6455.
3. **COTRUȚA**, **A**. Competența de proiectare a carierei: premisă pentru integrarea socio-profesională. În: *Studia Universitatis Moldaviae, Seria "Științe ale educației"*, 2018, Nr.5 (115), pp.61-66. ISSN 1857-2103.
4. **COTRUȚA, A.** Decizia pentru carieră – determinanta realizării profesionale, În: *Revista Științifică Studia Universitatis Moldaviae, Categoria B. Seria Științe ale Educației (Pedagogie, Psihologie),* Universitatea de Stat din Moldova, nr. 5 (165), 2023, pp. 48-52. ISSN 1857-2103.
5. **COTRUȚA, A**. Delimitări conceptuale ale tipurilor de consiliere, În: *Studia Universitatis Moldaviae, Seria "Științe ale educației"* 2016, nr. 5 (95), pp.110-116. ISSN 1857-2103.
6. **COTRUȚA, A**. Educația pentru carieră – factor decisiv pentru integrarea socio-profesională, Învățământul universitar și piața muncii: Conexiuni și perspective, Materialele conferinței științifice internaționale, 21 noiembrie, 2014. Chișinău: CEP USM, pp.150-155, 2014. ISBN 978-9975-71-675-8.
7. **COTRUȚA, A.** Experiențe naționale și internaționale în educația pentru carieră. În: *Studia Universitatis Moldaviae,* 2017, nr.9 (109), pp. 57-61. ISSN 1857-2103.
8. **COTRUȚA, A**. Importanța utilizării sistemelor TIC în consilierea carierei. Materialele conferinței științifice internaționale „Învățământul superior: valențe și oportunități educaționale, de cercetare și transfer inovațional”. Chișinău: CEP USM, 2016. pp.152-156. ISBN 978-9975-71-826-4.
9. **COTRUȚA, A.,** DANDARA, O. Educația pentru carieră: abordări conceptuale. În: *Studia Universitatis Moldaviae, Seria "Științe ale educației*", 2017, nr. 9 (109), pp.38-42. ISSN 1857-2103.

ADNOTARE

Cotruța Aida

Repere psihopedagogice privind consilierea în carieră prin utilizarea sistemelor TIC.

Teză de doctor în științe ale educației, Chișinău, 2024

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 179 surse, 11 anexe, 134 de pagini de text de bază, 14 figuri, 19 tabele, 15 diagrame.

Cuvintele-cheie: educație pentru carieră, proiectare a carierei, nevoia de consiliere în carieră, consiliere în carieră în format online, platforma educațională (PE) e-Cariera, e-Consilierea în carieră, TIC, teoria sistemelor.

Scopul cercetării constă în fundamentarea teoretică și metodologică a dezvoltării competenței de proiectare a carierei prin e-Consiliere în carieră, valorificând sistemele TIC.

Obiectivele cercetării: analiza cadrului teoretic al educației pentru carieră; determinarea esenței și conținutului competenței de proiectare a carierei, ca finalitate a educației pentru carieră; elucidarea evoluției conceptului de consiliere și a tipurilor de consiliere; analiza abordărilor sistemice privind consilierea în carieră; definirea conceptului de e-Consiliere în carieră; fundamentarea Metodologiei de formare a competenței de proiectare a carierei prin e-Consilierea în carieră; validarea experimentală a Metodologiei de formare a competenței de proiectare a carierei prin e-Consilierea în carieră.

Noutatea și originalitatea științifică rezidă în fundamentarea reperelor teoretice ale consilierii în carieră în contextul evoluției tehnologiilor moderne, în baza cărora a fost elaborată *Metodologia de dezvoltare a competenței de proiectare a carierei, prin e-Consilierea în carieră, utilizând sistemele TIC*; extinderea cadrului conceptual al educației pentru carieră, prin definirea conceptului de e-Consiliere în carieră, care reprezintă *o formă de realizare a procesului de ghidare și proiectare a carierei, prin intermediului unui set de instrumente, ordonate și integrate conceptual și algoritmic, în cadrul Platformei educaționale e-Cariera, abordate sistemic, orientate spre formarea competenței de proiectare a carierei*; crearea *platformei educaționale e-Cariera* și conceptualizarea metodologică a mecanismului de proiectare a carierei în format online, prin elaborarea portofoliului de carieră a beneficiarului.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante constau în crearea mecanismelor de transfer interdisciplinar a reperelor teoretice și metodologice, prin valorificarea sistemului conceptelor pedagogice și a celor din domeniul tehnologiilor informaționale, care au favorizat elaborarea Metodologiei de dezvoltare a competenței de proiectare a carierei, prin e-Consilierea în carieră, utilizând sistemele TIC, oferind factorilor educaționali și beneficiarilor, modalități eficiente de consiliere în carieră și sporind accesul persoanelor (de diverse vârste, gen, categorii sociale și profesionale) la serviciile de ghidare/proiectare a carierei la distanță.

Semnificația teoretică rezidă în dezvoltarea teoretică și metodologică a procesului de e-Consiliere în carieră prin utilizarea sistemelor TIC; evidențierea structurii și conținutului competenței de proiectare a carierei prin e-Consiliere în carieră; elaborarea concepției *platformei educaționale e-Cariera* și fundamentarea metodologică a procesului de proiectare a carierei în format online, prin elaborarea portofoliului de carieră a beneficiarului.

Valoarea aplicativă a lucrării include: crearea contextului și condițiilor de proiectare a carierei de către diferite grupuri de beneficiari, prin oferirea unui program de consiliere adaptat nevoilor grupului; crearea portofoliului de carieră corelat cu potențialul individual al beneficiarului; valorificarea platformei educaționale e-Cariera, pentru organizarea procesul sistemic și sistematic de proiectare a carierei prin e-Consiliere; diversificarea modalităților de consiliere în carieră a diferitor categorii de beneficiari.

Implementarea rezultatelor științifice s-a realizat prin intermediul cercetărilor experimentale în cadrul Centrului de ghidare în carieră și Relații cu piața muncii a Universității de Stat din Moldova; cu elevii din LT Cruglic; elevi-participanți în programul *Student USM pentru o zi*; candidații la Admitere; implicarea adulților în proiectarea carierei prin platforma educațională e-Carieră; experiențele acumulate la conferințele științifice „*Învățământul universitar și piața muncii: Conexiuni și Perspective*”, Chișinău; „*Consilierea psihologică și de carieră: tendințe și perspective*”, Constanța; „*Bune practici de consiliere în carieră la USM”*, Bacău; „*e-Career Education Platform, Euroinvent-2021”,* Iași.

АННОТАЦИЯ

Котруца Аида

Психопедагогические основы карьерного консультирования с использованием систем ИКТ.
Диссертация на соискание учёной степени доктора педагогических наук, Кишинэу, 2024

Структура диссертации: введение, три главы, выводы и рекомендации, библиография из 179 источников, 11 приложений, 134 страниц основного текста, 14 фигур, 19 таблиц, 15 диаграмм.

Ключевые слова: карьерное образование, проектирование карьеры, потребность в карьерных консультациях, онлайн-консультирование по вопросам карьеры, Образовательная Платформа (ОП) e-Карьера, e-карьерное консультирование, ИКТ, теория систем.

Цель исследования заключается в теоретическом и методологическом обосновании развития компетенции проектирования карьеры через электронное консультирование, используя системы консультирования по вопросам карьеры на основе ИКТ;

Задачи исследования: анализ теоретических основ карьерного образования; определение сущности и содержания компетенции проектирования карьеры как конечного результата карьерного образования; раскрытие эволюции концепции консультирования и типов консультирования; анализ системных подходов к консультированию по вопросам карьеры; формулирование концепта e-Карьерного консультирования; обосновать методику обучения компетенции проектирования карьеры посредством электронного карьерного консультирования; экспериментальная валидация методики формирования компетенции карьерного дизайна с помощью e-Карьерного консультирования.

Научная новизна и оригинальность заключается в создании теоретических основ карьерного консультирования в контексте эволюции современных технологий, на основе которых была разработана Методология карьерного консультирования с помощью ИКТ-систем; расширение концептуальных рамок карьерного образования за счет определения понятия e-Карьерного консультирования, которая представляет собой способ реализации процесса карьерной ориентации через набор инструментов, упорядоченных и интегрированных концептуально и алгоритмически, в рамках платформы e-Карьера с системным подходом, ориентированным на формирование компетенции карьерного проектирования; создание образовательной платформы e-Карьера и концептуализация методологии механизма проектировании карьеры в онлайн-формате, через разработку карьерного портфолио бенефициара.

Результаты, способствующие решению важной научной проблемы, заключается в создании механизмов междисциплинарной передачи теоретических и методологических рекомендаций, используя систему педагогических и ИКТ концепций в области, которые способствовали разработке методологии развития компетенции проектирования карьеры через e-Карьерное консультирование, используя ИКТ системы, обеспечивая образовательным факторам и бенефициарам эффективные способы карьерного консультирования и расширяя доступ людей (разных возрастов, пола, социальных и профессиональных категорий) к дистанционным услугам по карьерному ориентированию/проектированию.

Теоретическая значимость исследования заключается в теоретической и методологической разработке процесса e-Карьерного консультирования с использованием ИКТ систем; выделение структуры и содержания компетенции проектирования карьеры посредством e-Карьерного консультирования; разработка концепции образовательной платформы e-Карьера и методологических основ процесса проектирования карьеры в онлайн-формате через составление карьерного портфолио бенефициара.

Прикладная ценность работы включает в себя создание контекста и условий для проектирования карьеры различными группами бенефициаров, предлагая программу консультирования, адаптированную к потребностям группы; создание карьерного портфеля, соотнесенного с индивидуальным потенциалом бенефициара; определение составных элементов образовательной платформы e-Карьера для организации систематического и планомерного процесса проектирования карьеры через e-Карьера; применять современные технологии в процессе карьерного образования; разнообразить формы карьерного консультирования на протяжении всей жизни различных категорий бенефициаров.

Внедрение научных результатов осуществлялось на основе экспериментального исследования Центра карьеры ГУМ; с учениками LT Круглик; участники программы ГУМ *Студент на один день*; кандидаты на поступление в ГУМ; вовлечение взрослых в планирование карьеры с помощью ОП e-Career; с учетом опыта, полученного на научных конференциях *"Университетское образование и рынок труда: связи и перспективы"*, Кишинев; "*Психологическое и карьерное консультирование: тенденции и перспективы*", Констанца; "*Лучшие практики карьерного консультирования в ГУМ*", Бакэу; "*e-Career EDUCATION PLATFORM*", „*EUROINVENT-2021*” Яссы.

ANNOTATION
Cotruța Aida
Psycho-pedagogical landmarks on career counselling using ICT systems.
Doctoral dissertation in Educational Sciences, Chisinau, 2024

Structure of the thesis: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography from 179 sources, 11 annexes, 134 pages of primary text, 14 figures, 19 tables, 15 diagrams.

Keywords: career education, career design, need for career counselling, online career counselling, e-Career Educational Platform (EP), e-Career Counselling, ICT, systems theory.

The purpose of the research consists of the theoretical and methodological underpinning of the development of career design competence through e-counselling, making use of ICT career counselling systems.

Research objectives: to analyse the theoretical framework of career education; to determine the essence and content of career design competence as an end goal of career education; elucidating the evolution of the concept of counselling and types of counselling; to analyse systemic approaches to career counselling; defining the concept of e-Career Counselling; foundation of the Methodology for training career design competence through e-Career Counselling; experimental validation of the Methodology for training career design competence through e-Career Counselling.

Scientific novelty and originality lies in the foundation of the theoretical landmarks of career guidance in the context of the evolution of modern technologies, on the basis of which the Methodology of career counselling through ICT systems was developed; extending the conceptual framework of career education by defining the concept of e-Career Counselling, *by defining the concept of e-Career Counselling, which represents a form of realization of the career guidance and design process, through a set of tools, ordered and integrated conceptually and algorithmically, within the e-Career Educational Platform, approached systemically, oriented towards the formation of career design competence;* creation of the e-Career educational platform and methodological conceptualisation of the career design mechanism in online format through the development of the beneficiary's career portfolio.

The results obtained that contribute to solving an important science problem consist in the creation of mechanisms of interdisciplinary transfer of theoretical and methodological references, by exploiting the system of pedagogical concepts and those in the field of information technologies, which favored the development of the Methodology for the development of career design competence, through e-Career Counselling, using ICT systems, offering educational factors and beneficiaries effective ways of career counselling and increasing the access of people (of various ages, gender, social and professional categories) to remote career guidance/design services.

The theoretical significance of the research lies in the theoretical and methodological development of the e-Career Counselling process by exploiting ICT systems; highlighting the milestones of career design competence through e-Career Counselling; concept development of the e-Career educational platform and methodological grounding of the career design process in online format by preparing the beneficiary's career portfolio.

The applied value of the work includes creating the context and conditions for career design by different groups of beneficiaries, by offering a counselling programme tailored to the needs of the group; creating the career portfolio correlated with the individual potential of the beneficiary; determining the constituent elements of the e-Career educational platform, for organising the systematic and systematic process of career design through e-Career counselling; harnessing modern technologies in the process of career education; diversifying the modalities of career counselling throughout the life of different categories of beneficiaries.

The implementation of the scientific results was carried out through experimental research in the Centre for Career Guidance and Labour Market Relations of the State University of Moldova; with students from LT Cruglic; student-participants in the USM Student for a Day programme; admission candidates; involvement of adults in career design through the e-Career educational platform; experiences gained at the scientific conferences "University Education and the Labour Market: Connections and Perspectives", Chisinau; "Psychological and career counselling: trends and perspectives", Constanta; "Good practices of career counselling at USM", Bacau; "e-Career Education Platform, *Euroinvent*-2021", Iasi.

COTRUȚA AIDA

REPERE PSIHOPEDAGOGICE PRIVIND CONSILIEREA ÎN CARIERĂ PRIN UTILIZAREA SISTEMELOR TIC

SPECIALITATEA 531.01 – TEORIA GENERALĂ A EDUCAȚIEI

Rezumatul tezei de doctor în științe ale educației

Aprobat spre tipar: **18.01.2024**	Formatul hârtiei 60x84 1/16
Hârtie ofset. Tipar ofset.	Tiraj 50 ex.
Coli de tipar: 2,2.	Comanda nr. 10/24

Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova
str. Alexei Mateevici, 60, Chișinău, MD-2009